

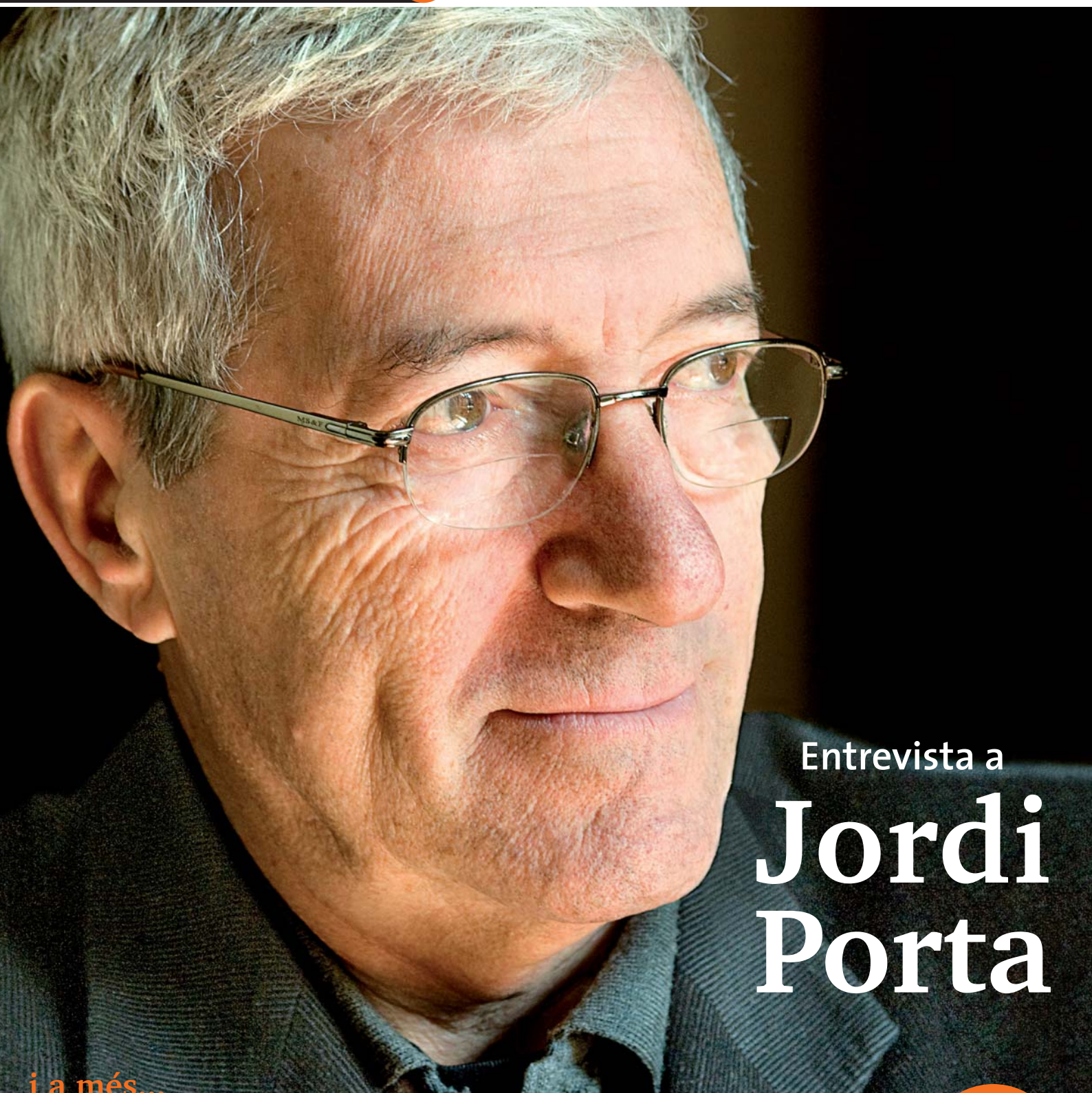
Pere Martí | Jordi Bertran | Christian Camps | Eulàlia Pérez Vallverdú

ÒMNIUM

núm. 14 primavera 2010

LENGUA CULTURA PAÍS

Entrevista a

Jordi Porta

i a més...

Qualitat i emoció a la 59a Nit de Santa Llúcia | **La cultura del foc als Països Catalans** | Cent anys d'en Massagan

La foto: el Canigó | Inclou ÒC Notícies 134

Entra i coneix la

Biblioteca de Catalunya

Us esperem
sempre

i en especial per

Sant Jordi

Jornada de
Portes Obertes

Divendres, 23 d'abril
De les 10 h a les 19.30 h

C. Hospital, 56. Barcelona
www.bnc.cat

Editorial

Muriel Casals

La primavera del 2010 ha portat canvis a la presidència d'Òmnium Cultural. Seria més exacte parlar d'un «recanvi», ja que els qui som avui a la Junta Nacional som essencialment semblants als que hi havia fins ara. Com sabeu, hem renovat la meitat de la Junta. Sortosament, bona part dels membres, entre els quals el nostre vicepresident, Joan Abellà, han decidit continuar, de manera que treballarem havent incorporat noves il·lusions i capacitats. Pel que fa a mi, m'agrada tenir l'oportunitat de posar-me a la disposició de tots els socis i sòcies, amb qui vull compartir, amb equip i energia renovats, la tasca per la nostra llengua, la nostra cultura i el nostre país.

Ens movem en un context de crisi econòmica, una realitat que suposa dificultats per a molts; però, com passa sovint amb els moments difícils, la crisi també ens estimula a reflexionar sobre quina mena de futur volem per al nostre país. A l'editorial de la tardor, Jordi Porta ens animava a «posar en relleu els factors més positius i els exponents més rellevants de la nostra cultura. Tenim futur si nosaltres volem», ens deia. Crec que podem aplicar aquest mateix raonament a un aspecte específic de la nostra cultura, que és la cultura del treball. El nostre país té una llarga cultura industrial, comercial, agrària i també en aquelles activitats del sector dels serveis més estretament lligades a l'economia productiva; ens toca, ara, posar-ne en relleu els aspectes més positius.

Des d'Òmnium Cultural hem de saber explicar que el nostre futur cultural és determinat i que, alhora, condiciona el nostre comportament econòmic. En aquest sentit, hem de posar en valor la bona experiència de la cooperació entre les forces, a vegades antagonistes, de la creació de riquesa. El diàleg forma part de la nostra tradició, nosaltres volem reafirmar-lo, molt especialment en l'àmbit de les indústries culturals, convençuts que és una manera d'incidir positivament en el nostre model econòmic. Òmnium Cultural vol difondre un missatge d'optimisme basat en la voluntat i en l'experiència, volem ser un element actiu que faci créixer, alhora, l'amor a la nostra cultura i el respecte al treball. Sabem que ens hi va el futur.

© Ramon Bordella

«Ens toca, ara, posar en relleu els aspectes més positius de la nostra cultura del treball»

M. Casals

sumari ÒMNIUM primavera 2010

- 4 **Donassa** > Renada Laura Portet
- 5 **Notes desacomplexades** > Eva Piquer
- 6 **La foto** > El Canigó
- 7 **Tasques connectades** > Oriol Lladó
- 14 **L'entrevista** > Jordi Porta
- 50 **Punt final** > Francesc-Marc Álvaro

35 ÒC Notícies 134

PAÍS

- 8 **La cultura del foc als Països Catalans** > De com una directiva europea pot posar en perill la tradició pirotècnica d'un país on, de banda a banda dels seus quatre punts cardinals, el foc és símbol d'unitat, participació i diàleg. Per Jordi Bertran.
- 12 **Perpetuem la Flama del Canigó** > Història del recorregut i mapa de les principals rutes i centres de repartiment de l'edició d'enguany. Per Jordi Bertran i Òmnium Cultural.

CULTURA

- 20 **Cents d'anys d'en Massagran** > El 7 de maig de 1910 sortien al carrer les aventures extraordinàries de l'heroi malgirbat de Folch i Torres, tot un èxit editorial que un segle més tard mereix la nostra admiració. Per Eulàlia Pérez Vallverdú.
- 24 **Qualitat i emoció a la 59a Nit de Santa Llúcia** > Recordem l'espectacularitat de la darrera edició de la Festa de les Lletres Catalanes celebrada a Terrassa i parlem amb els autors de les principals obres premiades. Per Marià Veloy.

LLENGUA

- 28 **Per un bon ús de les abreviacions** > Revisem l'ús d'abreviatures, símbols i sigles tant en els llenguatges d'especialitat com en la llengua general. Per Pilar Murtra.

ÒMNIUM primavera 2010 >>>
 Edita: Òmnium Cultural
 Diputació, 276, pral. 08009 Barcelona
 www.omnium.cat oc@omnium.cat
 Tel. 93 319 80 50 Fax 93 310 69 00

Producció editorial: Ara Llibres, scll. www.ara.cat
 Disseny original: Xavier Peralta
 Direcció editorial: Roser Sebastià
 Coordinació editorial Ara Llibres: Toni Quero i David Heredia
 Maquetació: Natalia Margarit
 Consell de redacció: Marta Buch, Isidor Marí, Mabel Mas, Joan Maria Piqué, Vicent Sanchis, Roser Sebastià i Oleguer Serra.
 Publicitat: Carme Mata, cmata@omnium.cat
 Impressió: Gramagraf, scll
 Dipòsit legal: B-51515-2005 / ISSN: 1885-611X
 Òmnium no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors.
 Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
 Departament de Cultura
 i Mitjans de Comunicació

Renada Laura Portet

MILITÀNCIA I AMOR

Militant i enamorada de la llengua catalana, l'escriptora rossellonesa Renada Laura Portet (Sant Pau de Fenollet, 1927) s'expressa en l'idioma parlat al si de la seva família, a despit de molts entrebancs i afronts. Quan començà a escriure, el català de la Catalunya del Nord era víctima de pressions, insults, menyspreus i rebuigs de tota mena.

Tanmateix, la militància i l'amor als seus, sobretot a la seva àvia de Vallestàvia (Conflent), que feia servir un català dels més purs i dels més conservats, un català tan apreciat per Enric Moreu-Rey i Joan Coromines, van sobrepassar els atacs de les elits locals. Llavors, la llengua era, per als dirigents i notables, la parla dels gitanos, de la gent més baixa del poble i, doncs, menyspreada. Els catalans del sud s'assimilaven als espanyols, i eren freqüents els insults més bruts; se sentia sovint: «espanyol ronquero, fill de punyetero».

D'altra banda, el francès exercia una pressió molt forta. Ella mateixa pinta molt bé aquell ambient al recull de narracions breus *Castell negre* (1981), d'una gran qualitat: «Aquí, a Catalunya-Nord, en la situació constrenyent que coneixem respecte al català, seguir expressant-nos dins la llengua dels nostres pares representa una lluita de cada dia al carrer, a l'escola, a casa. La nostra catalanitat, si bé la sentim alhora com un goig i una rica hisenda inalienable, en defensar-la, ens costa sovint mil humiliacions... És un deure de salvaguardar la nostra integritat, sí!, però, amb tantes dificultats per a mantenir vivent la nostra llengua vernacle, si volem perpetuar-la parlar no basta. Escriure, difondre, mostrar activa la nostra cultura, fer-la participar a la dinàmica dels altres països, esdevé una necessitat prioritària.»

Professora de castellà i català a l'institut Francesc Aragó de Perpinyà, Renada

Laura Portet no es va deixar influenciar, i aleshores va ser, al 1970, una de les precursoras de l'ensenyament de la nostra llengua, en aplicació de la llei Deixonne. La seva obra, rica i variada, és una il·lustració del seu afecte per la terra nadiua. Escriptora atípica, ha sabut combinar les obres de recerca amb les de la creació literària i de la traducció.

Com a investigadora especialitzada en onomàstica rossellonesa, és l'autora de tres volums consagrats als noms de lloc: *Els noms de lloc del Rosselló*, (1981), pre-

«Escriure, difondre, mostrar activa la nostra cultura [...] esdevé una necessitat prioritària»

mi Vila de Perpinyà; *Toponímia rossellonesa* (1983); *Els coronells de Perpinyà*, (1988) i de molts estudis en revistes especialitzades.

Com a narradora, li devem els reculls: *El caramell de glaç*, (1976); *La casa del notari*, (1980); *Castell negre*, (1981), premi Víctor Català; *L'esclatxa*, (1983), finalista del premi Sant Jordi; *Lettera*

amorosa, (1990); *Una dona t'escriu*, (2004), premi Ramon Juncosa; les novel·les: *El metro de Barcelona*, (1988), finalista del premi La Piga; *Rigau & Rigaud: un pintor a la cort de la rosa gratacul*, (2002), finalista del Josep Pla; *El mirall de Duoda, comtessa de Barcelona* (2003); *Duoda, comtessa de Barcelona*, nova edició, 2008.

Com a poeta, ha publicat tres volums: *Jocs de convit*, (1990); *Una ombra anomenada Oblit*, (1992); *El cant de la Sibil·la*, (1994). També ha escrit una obra teatral, *Guillem de Cabestany o el convidat imprevist*, (1995) i assaigs sobre el tema dels trobadors. Ha traduït, entre altres, *El barber de Sevilla*, de Beaumarchais (1974). La seva obra ha estat traduïda al francès, a l'alemany i al rus i ha format part d'antologies a Catalunya, als Estats Units, a França, a Alemanya, a Espanya i a Itàlia.

Portet ha obtingut diverses distincions honorífiques, entre les quals destaca la Creu de Sant Jordi, el 2004. ◊

>>> **Christian Camps** és professor de llengua i literatura catalanes a l'Université Paul-Valéry, Montpellier III, i president de l'Association Française des Catalanistes.

Comenteu i amplieu el contingut de l'article al web: www.omnium.cat/article/3873

A cara descoberta

Un nen es mira amb sorpresa un objecte no identificat i exclama: «Ostres, és com un SMS però amb totes les lletres! Com se'n diu, d'això?». Un vell, que potser és el seu avi, li respon: «Llibre, noi, llibre.» No és cap predicció apocalíptica: és un acudit d'Andreu Faro que m'ha fet riure... per no plorar.

El futur és digital, però el paper no morirà

No em pregunteu per què, però d'un temps ençà amics i coneguts volen saber què opino dels llibres digitals. Potser esperen que apel·li a les virtuts del paper, que són moltes, i al romanticisme de passar pàgines havent-nos llepat prèviament el dit, un costum lleig en aquesta època de pandèmies gripals. Que consti que encara vaig amb l'agenda Finocam de tota la vida, i que imagino el paradís en forma de llibreria, amb piles de volums per tocar i fullejar. Tot i això, confesso que m'he convertit a la religió digital. Tinc la sensació que el nou format de lectura és més imparable que el trio Alzamora-Bofill-Forcano quan exercien de *lobby* de la literatura catalana.

Els llibres tradicionals són un gran invent, però ocupen molt lloc als presatges de casa i pesen massa quan en volem dur uns quants a la maleta. Els llibres digitals no creen problemes d'espai, en pots transportar tants com vulguis sense destrossar-te l'esquena i els pots comprar des de qualsevol ordinador en un dit i fet.

«A l'hora de lluitar, no ens podem equivocar de causa ni d'enemic: el que cal preservar és el contingut, no pas el format»

Els anomenats *nadius digitals* assumiran amb naturalitat el nou suport: l'han mamat. Als de vint i trenta anys no els espanten gens les innovacions tecnològiques. I als que passem dels quaranta, que podríem tenir-hi més reserves, els llibres digitals ens entraran pels ulls: a les nostres velleses patim de vista cansada, i poder ampliar el cos de la lletra és una prestació prou seductora.

Els llibres de paper no estan pas en vies d'extinció, almenys a curt termini. Sempre hi haurà qui s'hi aferri, com jo a la Finocam de pell. Però, a l'hora de lluitar, no ens podem equivocar de causa ni d'enemic: el que cal preservar és el contingut, no pas el format.

Els pseudònims ens despertem els pitjors instints

Som allò que Sant Google diu que som, tenim tants amics com compta el Facebook i encara no ens hem mort que la Wikipedia ja anuncia l'hora i el lloc del nostre funeral. Les coses són així, tant si ens agraden com si no.

El que menys m'agrada d'Internet és també una de les seves grans virtuts: els altaveus s'han multiplicat fins a l'infinit de manera que han desaparegut els filtres que ens feien estudiar a la facultat. *Gatekeeping*, en deien. Aquesta democratització de la informació té els perills inherents a la democràcia: tothom té dret a vot, els qui tenen raó i els qui no. Els qui saben de què parlen i els que hi toquen d'oïda. La bona gent i els malparits. Els que van amb el lliuri a la mà i els diplomats en l'art d'entabanar el personal.

Per culpa de la impunitat que dona l'anonimat, amb perdó pel rodolí, avui la correcció política qui sap on para. La revolució cibernètica ha fet ressorgir el masclisme, el racisme i altres «ismes» de mal recordar. Quan algú es pot amagar rere un pseudònim, cau en la temptació de treure enfora la seva part més animal.

El dèficit fiscal explicat al meu fill

Al costat dels covards que s'emparen en l'anonimat per dir el que no dirien mai a cara descoberta, hi ha els impostors que s'inventen una identitat: es fabriquen una vida que mai no viuran. Tots plegats ens disfressem per sobreviure en societat, sí, però alguns estiren la impostura fins al límit. Internet és un paradís per als farsants amb poca feina i menys escrúpols.

M'he deixat enganyar per una noia que relatava en un fòrum virtual una existència inexistente, amb fill malalt inclòs. He patit per la leucèmia d'un nen imaginari. Arran d'això, he agafat por a les màscares: prefereixo la gent que dona la cara.

De fet, la vida de fora és tan o més apassionant que la de dins la xarxa. Avui mateix el meu fill de set anys volia saber per què Espanya no veuria amb bons ulls que Catalunya fos independent. Val a dir que ell parla de la independència com un horitzó possible: potser és senyal d'alguna cosa, o potser el nano ha heretat la innocència (o ingenuïtat?) de la seva mare. En qualsevol cas, ja em tens improvisant una versió didàctica del dèficit fiscal i les seves conseqüències. L'explicació m'ha quedat tan llarga, amb tants personatges bons i dolents, que ha servit com a conte de bona nit. ☺

El Canigó

Les quatre primeres estrofes de «Muntanyes del Canigó», dins *Llibre de cançons: crestomatia de cançons tradicionals catalanes*, de Joaquim Maideu. Vic: Eumo, 1992

RADIOGRAFIA

Ubicació: el Rosselló

Altura: la pica té 2.784 metres.

Recer de monestirs: els de Sant Miquel de Cuixà i Sant Martí del Canigó (en la imatge petita)

La Flama del Canigó: bressol del foc que encén les fogueres de la Nit de Sant Joan arreu dels Països Catalans.

Muntanyes del Canigó
fresques són i regalades
sobre tot ara l'estiu
que les aigües són gelades. (bis)

Tres mesos m'hi vaig estar
sens veure persona nada,
sinó un trist rossinyolet
que en eixir del niu cantava. (bis)

El rossinyolet s'és mort,
tres dies ha que no canta.
Jo d'aquí me'n vull anar,
que l'enyorament m'hi mata. (bis)

Ningú m'ha comprès el mal,
ni metges ni apotecaris,
sinó una nina gentil
que l'amor me'n té robada. (bis)

Fotografies: Jordi Folch

La cançó, de caràcter amorós i d'enyorança, està basada en el poema «Canigó», de Verdaguer.

Comenteu i amplieu el contingut de l'article al web: www.omnium.cat/article/3874

«No cal ser un bromista de sobretaula per escriure per a un programa d'humor»

CONVERSA AMB...
Jordi Ventura

Jordi Ventura Padró (Badalona, 1976). Guionista, ha treballat a Catalunya Ràdio i a RAC1 en programes com *L'hora del pati*, d'Albert Om; o *Minoria absoluta*, de Toni Soler (un altre badaloni). Treballa en l'equip del *Polònia* (TV3) des del primer dia, actualment n'és el coordinador del guió. També col·labora a *La segona hora*, de RAC1, amb Quim Morales (un altre badaloni). Però no us deixeu enganyar per tant badalonisme: viu al barri de Gràcia.

Jordi Ventura es pren l'humor seriosament, com fan els bons humoristes. És clar que... és un humorista? És difícil descriure la feina d'aquest professional que, avui, és coordinador de guions del programa setmanal de sàtira política de TV3 *Polònia*, que dirigeix Toni Soler. En Ventura, a qui molts han seguit també a la ràdio: de *L'hora del pati* a *Minoria absoluta* fins arribar a *La segona hora*, a RAC1, explica en aquesta entrevista que «l'humor implica distància i un punt d'escepticisme».

El català empenyat es passa el dia rient. El prime time de televisions i ràdios sembla impregnat per l'humor i la sàtira. Potser ens hem acostumat a interpretar la realitat a través de l'humor. Un humorista, avui, és més "influent" que un polític?

No ho crec. Més fotut seria que els polítics fossin més divertits que els humoristes.

Guions d'urgència a *Polònia*, el programa del qual ets coordinador de guió: la narració del país es fa els dijous a les 10 del vespre. Pesa?

Es diu que els polítics improvisen; doncs imagina't nosaltres, que anem a remolc. A més, en política, l'acceleració és brutal: qualsevol anècdota es converteix en crisi nacional en qüestió d'hores.

Hi ha "compromís" en la broma?

L'humor implica distància i un punt d'escepticisme. D'entrada, sembla un antònim de 'compromís'. Si hi ha compromís és amb l'humor i en intentar aconseguir una mirada lúcida i equànime. I en política, precisament, es troba molt a faltar.

Gràcia, on vius, és la ciutat i Badalona, d'on ets, és el poble? O és a l'inrevés?

No vull que se'm consideri una persona non grata a la ciutat; però si fa una pila d'anys Barcelona va absorbir Gràcia, per què no ara el torn de Badalona? Barcelona és a tot arreu on arriba el metro. Badalona, també.

Periodista? Guionista? Humorista? Cronista?

Guionista. L'humor i l'actualitat són circumstancials. Si m'encarreguessin escriure un drama ambientat en el segle XVIII, me n'hauria de sortir. Encara que ho dubto! He escrit santorals i proves de concursos de televisió, he preparat tertúlies i he fet reculls de premsa internacional. La professió és tan canviant que la foto sempre surt moguda. Ara treballo com a guionista d'humor. Demà, qui sap.

© Il·lustració: Riki Blanco

Tens una secció a RAC1 que diu la ponència del segle XXI i els canvis de paradigma... Ens ho prenem massa seriosament, això és clar. Però... ens ho podem prendre tot a broma?

Hi ha límits, però no hi ha altra manera de conèixer-los que arribar-hi, trepitjar-los i comprovar que, efectivament, més enllà podem prendre mal. Creuar per sistema totes les línies vermelles no és l'objectiu, però aquestes tampoc són fixes i immòbils.

En un dinar familiar, acaba la frase... «Tu que tens gràcia en aquestes coses, perquè no ens fas un...»

En un dinar familiar, l'única gràcia la té l'àvia i el seu arròs a la cassola. No cal ser un bromista de sobretaula per escriure per a un programa d'humor.

El guionista en l'època de Twitter... Es mira les noves tecnologies o hi participa?

Hi participa per intentar descobrir com hi pot fer negoci. Encara no me n'he sortit.

Un domini que et descrigui.
podriaserpitjor.cat

» Oriol Lladó
Periodista

«El compromís és intentar aconseguir una mirada lúcida i equànime que, en política, es troba a faltar»

La cultura del foc als Països Catalans

Una directiva europea del Nord contra la tradició pirotècnica del Sud

Quan els diputats del Parlament europeu van aprovar la *Directiva 2007/23/CE del Parlamento europeo y del Consejo, de 23 de mayo de 2007, sobre la puesta en el mercado de artículos pirotécnicos*, van tenir en compte les lògiques internes dels estats no mediterranis.

Per a un suec o un alemany, la tradició pirotècnica és la del castell de focs artificials, disparat per professionals, amb uns estàndards de seguretat per als espectadors superiors als de l'àrea mediterrània, on territoris com el País Valencià, Andalusia, Itàlia, Malta o Catalunya gaudeixen de costums molt antics, tant en l'àmbit professional com *amateur*.

El febrer de 2009, els grups de foc convocaren una manifestació contra la directiva europea en un escenari simbòlic: la plaça de Sant Pere de Berga, on té lloc per Corpus la Patum (en la imatge, un dels Plens de la Patum).

Comenteu i amplieu el contingut de l'article al web:

omnium.cat/article/3875

HI TROBAREU ELS PRINCIPALS WEBS SOBRE LES FESTES DEL FOC

Per **Jordi Bertran**Fotografies **Dani Codina**

El Govern espanyol traslladà alguns dels articles de la directiva a la legislació estatal el febrer de 2007, especialment allò que afectava a l'ús d'artificis de foc per part de menors d'edat. No sabem si va ser una estratègia pensada per copsar quina seria la reacció o una mostra més de la ineficàcia administrativa en el tema de la pirotècnia. Eren a un mes de l'inici de les Falles de València, on 370 comissions organitzen multitud d'espectacles pirotècnics, alhora que milers de nens i adults encenen artificis de manera individual i sense formar part de cap entitat. Igual que quan l'Estat prohibí l'ús del tro de bac –el que esclata quan es llença contra el terra i que s'usa en les despertades falleres–, es va haver de rectificar per la pressió de l'Ajuntament de València, les Corts Valencianes i la Junta Central Fallera. El març de 2007 s'establí la moratòria d'aplicació de la normativa, que ajornava el problema tres anys, temps en què les administracions haurien de resoldre el tema.

La tardor del 2008, en una jornada de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques i l'Ajuntament de Barcelona, ens adonàvem dels perills de la directiva que es produirien si entrava en vigor sense aplicar excepcions. Moltes celebracions quedaven a la corda fluixa, especialment les dels grups de foc –balls de diables, bestiari i colles diverses–, arran de les distàncies mínimes a què haurien de situar-se els espectadors. El fet d'establir una distància de 15 metres derivava en una problemàtica cap als grups de foc, tant per als que mantenen recorreguts en els nuclis antics de les ciutats i pobles, com els que realitzen correfocs en què és inherent que els participants ballin sota les espurnes. Alhora, la nova norma estableix que l'edat mínima per usar focs d'artifici passa dels vuit als dotze anys, fet amb una afectació clara sobre els grups infantils, integrats per nens d'edats inferiors a l'establerta. També té la mateixa afectació sobre l'ús d'aquests productes per la canalla la Nit de Sant Joan.

Atès el caire popular i associatiu en què es basen aquestes festes, i l'alt grau de participació de què gaudeixen, el rebombori estava servit. Els grups de foc convocaren una manifestació contra la directiva el febrer de 2009 en un escenari simbòlic: el de la plaça de Sant Pere de Berga, on té lloc per Corpus la Patum, una de les fes-

tes amb major continuïtat històrica. Volien deixar sentir el clam a favor de la cultura del foc als Països Catalans, per trobar alguna via de solució.

La Generalitat de Catalunya, que des de la primavera de 2007 mantenia contactes amb especialistes, assegurava que exigiria al Govern espanyol que la transposició de la norma europea al marc estatal tingués en compte les particularitats de

«Espanya havia de transposar (adaptar a la llei pròpia) la directiva abans del gener perquè, si no, passaria a ser norma. I no ho va fer»

les festes patrimonials. Perquè allò que amenaçava les celebracions era la manera com el Govern espanyol aplicaria la directiva: la continuïtat de les festes era en joc a Madrid, i no a Brussel·les.

Una 'directiva' de la Unió Europea és un acte legislatiu que proposa objectius sense dictar la manera d'aconseguir-los. Si fos un 'reglament' s'executaria sense unes mesures *ad hoc*. Però les directives permeten als estats un marge important de decisió sobre la manera d'arribar a l'objectiu que marquen. Quan la Unió aprova una directiva, deixa un temps als estats perquè facin allò que se'n diu una 'transposició': cada estat canvia les seves

lleis, si cal, perquè no contradiguin els principis generals de la directiva. Si un estat no ho fa, la Comissió pot portar-lo al Tribunal Europeu.

L'Estat espanyol havia de fer els canvis legislatius abans del gener de 2010 perquè, si no, la directiva passaria a ser norma espanyola per defecte. No ha complert els terminis, i únicament el fet que Espanya té la presidència de la Unió salva la situació d'un conflicte entre una i l'altra. L'Estat ha volgut aprofitar les circumstàncies per actualitzar la normativa de pirotècnia, més enllà dels grups de focs i endinsant-se en el procés de fabricació industrial d'artificis i de la utilització en espectacles com els castells de focs. Molta feina per al poc temps de què es disposava per actualitzar el Reglament estatal d'explosius del 1998, modificat el 2005.

Vies de treball

Pel que fa als grups de foc, s'ha fet necessari el diàleg entre la Generalitat de Catalunya i l'Estat, amb l'assessorament de tècnics del sector pirotècnic i de les entitats, per desenvolupar les esclatxes potencials que ofereix la directiva, concretament en les consideracions inicials. Reconeixen els fets diferencials vinculats a costums, festes i tradicions culturals dels estats membres. Això no obstant, només exceptuen els espectacles realitzats per pirotècnies fabricants del producte, tant en castells de focs, tronades, traques, entrades de processó, que estarien autoritzats en els contextos tradicionals encara que no comptessin amb el nou marcatge unitari CE.

La norma europea estableix que l'edat mínima per usar focs d'artifici passa dels vuit als dotze anys.

En el cas dels grups de foc, els actuants no són fabricants. Per tant, seguim tenint un problema, llevat que fem èmfasi en la legislació patrimonial de les administracions internacional, estatal i nacional. La UNESCO, l'Estat espanyol i la Generalitat tenen normativa específica en defensa de les festes tradicionals com a patrimoni immaterial, intangible i etnogràfic. En aquest sentit, des de juliol de 2009 sembla que l'Estat s'inclinaria per exceptuar les festes de l'aplicació de la directiva.

De manera paral·lela, el problema dels menors d'edat actuants en grups de foc podria treballar-se per la via de l'art. 7.2. Aquest articulat focalitza la reducció encara més greu de les edats en circumstàncies especials que afectin la seguretat i l'ordre públic, però alhora obre una escaleta a través de la formació. És el que en el llenguatge dels pirotècnics europeus s'anomena *training*, i que habilita persones per usar artificis concrets: els experts. La pertinència dels nens a grups organitzats en què existeix una competència tècnica

podria contribuir a trobar una solució. Molt més difícil és la resolució de la Nit de Sant Joan, exceptuant que, per analogia a allò que puguin fer els valencians per Sant Josep, ens hi puguem equiparar.

Sobre l'excepcionalitat de determinades festes

Confiem que arribin a bon port les declaracions polítiques que s'han produït en relació amb emparar-se en les consideracions inicials de la directiva. De fet, existeixen antecedents normatius, un a Catalunya i un altre al País Valencià, que poden ajudar a la transposició. Per una banda, la Generalitat de Catalunya va establir un catàleg de festes amb bous sense mort per garantir-ne la continuïtat. En els anys vuitanta es va demanar als ajuntaments que acreditessin quins correbous eren fórmules festives patrimonialitzades i quins no. Els que van acreditar la tradicionalitat de la festa l'han mantinguda: Terres de l'Ebre, Olot i Cardona.

D'altra banda, el 1999 la Direcció General de Minas, del Govern central, va emetre una resolució per la qual s'autoritzava la fabricació i utilització del tro de bac durant les Falles, malgrat la seva perillositat, que impedia usar-lo de manera habitual. Aquesta resolució va sorgir arran del front unitari que van fer les 370 comissions falleres de València, les d'altres localitats, el sector pirotècnic professional, els ajuntaments i la Generalitat Valenciana, davant del Govern. La resolució apel·lava a la tradicionalitat d'aquest artifici i en permetia l'ús amb la vigilància de les comissions falleres. La influència del sector fester del País Valencià, especialment les comissions falleres i les pirotècnies, que actua de manera col·legiada amb les institucions valencianes, és una força que no es pot menystenir. El volum econòmic directe i indirecte que mouen és esfereïdor, i aquesta circumstància va motivar tant la resolució del tro de bac del 1999 com la moratòria del 2007.

1

2

3

1. Falles del Pirineu (Taüll, Alta Ribagorça)
2. Santantonada (Forcall, Els Ports)
3. Preparatiu de la Tronada de Sant Pere (Reus, Baix Camp)

De fons: Fia Faia (Bagà, Berguedà)

A la pàgina següent: Concurs de Focs d'Artifici de la Costa Brava (Blanes, la Selva)

Per contra, l'existència des de temps recents de grups de foc a la Catalunya Nord no ha trobat el ressò per part de l'Estat francès. La seva inacció implica, a la pràctica, la prohibició de les festes en què prenen part diables i bèsties, de manera que els elements festius del Rosselló es veuen forçats a deixar les activitats amb foc.

La història catalana del foc

Els grups de foc que ara són qüestionats tenen una llarga història. A l'Europa mediterrània medieval l'església desenvolupà una teatralitat catequètica per a la difusió de la religió. Certes representacions incorporaren, als segles XIV-XV, el foc pirotècnic com a element espectacular i efecte especial, tant a l'interior dels temples com als carrers. Generaven gran terrabastall, per la qual cosa només acabaren sent permeses a l'exterior. El 1467 es destruïa l'altar major i retaule de la catedral de València pels focs del colom de la Pentecosta, una màquina aèria que simbolitzava la baixada de l'Esperit Sant sobre els apòstols.

El carrer fou tota una altra cosa. El 1383 els adroguers de Tarragona fabricaven voladors de foc grec o pirotècnic. Cap al 1400 eren estesos arreu en festivitats religioses i civils. A València, el 1412 el consell municipal va intentar prohibir que «*null hom no gos lançar corredors ab polvora e foch per les carreres don sorten perills, per experiència de cremament dalberchs*». Però els corredors de pólvora i foc són encara els actuals coets borratxos de diferents eixides. Des del segle XV, en els entremesos de Sant Miquel o l'Infern i el de Sant Jordi i el Drac, al Corpus i les festes patronals les espurnes i els esclats de trons dibuixen el caos, propi de l'avern. El 1445 apareix el mot coet al País Valencià, i València estableix zones dins el casc urbà on es fabrica i ven pirotècnia.

Foc pirotècnic i foc festiu

Quan la humanitat va adonar-se de com encendre foc, va començar-ne l'apropiament. Ha servit per combatre el fred, per aportar llum, per cuinar, per coure la terrissa i les eines metàl·liques, per generar energia, per donar avisos, per a la guerra... Aviat també va contribuir a la socialització de la comunitat al voltant seu. La comunitat, quan sortia de l'àmbit familiar i passava al col·lectiu, s'aplegava en espais públics més grans. Els espais sagrats, com els dolmens del Neolític, testimonien que s'hi encenien fogueres, de les quals han restat carbons i cendres, com a homenatge als difunts que hi eren enterrats.

A partir d'aquesta funció socialitzadora, va adquirir-ne una altra: la festiva. La plaça pública esdevingué el centre de trobada de la comunitat per celebrar els moments més importants del calendari. Si eren a l'hivern, el foc esdevenia indispensable per suportar les temperatures fredes. Si afegim que, en l'etapa en què Catalunya va esdevenir un estat, els clímaxs del calendari foren els solsticis i dels equinoccis, vinclem el foc a una altra funcionalitat més simbòlica, ritual i sagrada.

L'actual calendari festiu dels Països Catalans ens permet de comprovar com les fogueres encara evidencien aquest *tempo*. Respon a una cultura cristianitzada però hereva del culte a l'element demiürg del Sol, el culte heliolàtric, que al llarg de la història ha experimentat

«Venim d'una llarga història: l'any 1383, els adroguers de Tarragona fabricaven voladors pirotècnics. El 1445, el mot coet apareix a València»

obliteracions diverses, les principals de les quals han estat obligades per l'església cristiana. La nit de Nadal se celebra la Fia Faia a Bagà i Sant Julià de Cerdanyola –Berguedà– on cremen les *falles*, en referència a les festivitats solsticials de l'hivern. La nit de Reis la Riera de Gaià i Vandellòs encenen les *falles* o atxes d'espígol, i a Taradell les atxes de barballó perquè els Reis Màgics no passin de llarg i per això perfumen el seu camí amb olors. És el precedent dels fanalets d'algunes cavalcades.

La nit de Sant Antoni els foguerons omplen Mallorca i les Santantonades, els Ports de Morella, alhora que Ascó i Flix

reuneix la gent al voltant del foc. Dimarts o Dimecres de Carnaval, el Carnestoltes i la seva companya cremen en fogueres que acomiaden la república de xaixa. També per Carnaval, al Conflent i el Vallespir, inclouen el *ball del tio fresco*, en què s'encén un ninot de paper penjat rere de la camisa blanca dels balladors. La nit de Sant Josep els valencians anuncien l'arribada de la primavera amb les artístiques *falles*. La nit de Dijous a Divendres Sant, Verges il·lumina l'itinerari de la processó amb caragols buits, plens d'oli i enganxats a la paret amb una massa de cendra i aigua.

Per Sant Joan, pobles i ciutats cremen trastos vells per celebrar la nit més curta de l'any, mentre que al Pirineu, el foc baixa de la muntanya a través de boscos i barrancs en les particulars *falles*. A Les, a la Vall d'Aran, cremen l'*haro* –un gran tronc d'avet escorçat, esberlat amb tascons i guarnit floralment– que haurà estat plantat tot l'any. Es completa amb l'encesa de les *halles* que dibuixen cercles de foc al cel, com també succeeix a Andorra.

La tesi més estesa sobre l'origen dels focs de Sant Joan els emparenta amb cultes solars. Josep Romeu i Figueras trencà amb aquesta teoria i optà per explicar-los des d'un vessant purificador i profilàctic. Les flames allunyen els esperits malèfics, preserven dels mals i s'inscriuen en un dels períodes excepcionals, propicis i sagrats –fasts– que marquen l'any i que comuniquen aquesta excepcionalitat a tot allò amb què es relacionen: foc, aigües, vegetals, pràctiques màgiques. La generalització d'encendre focs en diferents estadis de l'any festiu –Sant Antoni, Carnaval, Sant Josep, Nadal... i antigament molts altres–, era la prova que desvincula Sant Joan de qualsevol ritus solar. Les fogueres són la mostra més tangible dels ritus de passatge o advertiments públics del trànsit d'un dia profà a un altre d'específicament sagrat, amb la necessitat de purificar-se. ◊

Perpetuem la Flama del Canigó

La Flama del Canigó es remunta al 1955. Fou aleshores quan Francesc Pujaades, d'Arles de Tec (Vallespir), portat pel seu entusiasme per la muntanya del Canigó i inspirat pel poema de Verdaguer, tingué la iniciativa d'encendre els Focs de Sant Joan en aquesta pica i des d'allà repartir la flama per les contrades catalanes. S'iniciava així la renovació d'aquesta mil·lenària tradició i altre cop les fogueres prenién un sentit col·lectiu. El nou costum prengué gran força en poc temps, de forma que avui és pràcticament impossible trobar una sola foguera a la Catalunya del Nord que no sigui encesa amb la Flama. El 1966 el foc creuà per primera vegada el coll d'Ares i la duana i arribà fins a Vic. Catalunya romaní sota el règim franquista en una època difícil, marcada per la clandestinitat. A poc a poc, la xarxa s'estengué i el foc, escampat per tot el Principat, arribaria al País Valencià.

Durant l'any, Perpinyà guarda el foc del Canigó al Museu de la Casa Pairal. Cada 22 de juny, un grup d'excursionistes del Cercle de Joves de Perpinyà l'agafa i puja fins al cim del Canigó, a 2.784 metres d'altitud. Allà té lloc la vetlla de la Flama fins que a les 12 de la nit es traspasará des del fanal amb el foc de l'any anterior a les torxes i fanalets, que escampen el

foc pel país. El dia 23, al mateix cim, s'encén la llenya que han portat des de diferents parts dels Països Catalans el diumenge abans durant l'Aplec. D'aquesta foguera s'agafa el foc nou de la regeneració, que serà retornat a Perpinyà. Cada població n'organitza la rebuda, durant la qual s'encenen les diferents fogueres i es llegeix el missatge que reafir-

«Fogueres, falles, torxes i atxes són manifestacions etnogràfiques d'una cultura, a les quals no hauria d'afectar la directiva europea»

ma la pertinença a una mateixa nació. Es reparteix pels pobles mitjançant una llarga cadena de relleus que van distribuint-la en tots els mitjans possibles: a peu, a cavall, bicicleta, cotxe. La societat civil contribueix a escampar aquest foc, símbol d'unitat, participació i diàleg dels Països Catalans. Es calcula que encén unes 30.000 fogueres des de la Catalunya del Nord fins al País Valencià, passant per la Franja de Ponent, el Principat i les Illes.

La Flama del Canigó i el conjunt de fogueres, falles, torxes i atxes són, doncs, manifestacions etnogràfiques que no han de ser incloses dins el concepte de foc pirotènic, i a les quals no hauria d'afectar per a res la directiva europea del 2007. En la mateixa situació trobem les festes populars taurines i els grups d'armes d'avantcàrrega. Les taurines, amb el bou embolat, han desenvolupat normatives d'actualització des dels anys vuitanta fins al 2001, tant en l'àmbit estatal com en el nacional. La Generalitat treballa des del 2005 en un manual de bones pràctiques, que a hores d'ara encara no té caràcter normatiu sinó de recomanació. De manera paral·lela, els grups d'armes d'avantcàrrega –balls de Serrallonga, trabucaires, galejadors, moros i cristians– es regeixen per la norma estatal de 1993.

Com afirma el pedagog **Joan Soler i Amigó**, tots aquests ritus són l'expressió comunitària d'un mite. Quan el mite es perd, el ritu queda buit de sentit, reduït a cerimònia, o a mer joc, havent perdut el sentit profund que el va crear. Davant de l'abassegadora cultura de la globalització, els Països Catalans tenen el repte de projectar cap al futur aquest mite del foc, perquè mantenint el seu sentit també perpetuem la nostra nació. ◊

>>> **Jordi Bertran** és filòleg i gestor cultural.

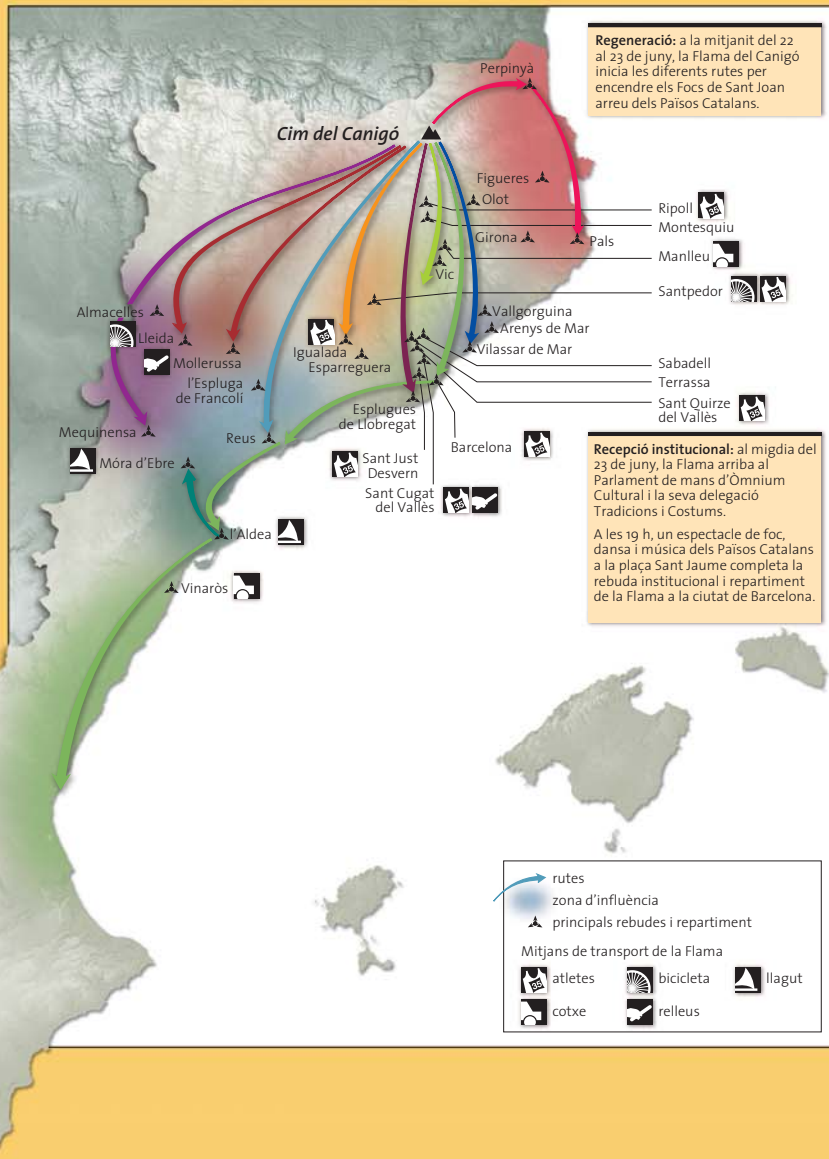

<http://flama.cat>

La Flama del Canigó mobilitza any rere any milers de persones arreu dels Països Catalans gràcies al treball desinteressat de molts grups i entitats de tots els territoris. En aquest web podeu trobar-los tots, juntament amb els seus contactes, per si voleu sumar-vos en aquesta tasca organitzadora bé en aquesta edició que tenim al damunt, bé en les properes.

Arribada de la Flama del Canigó a la plaça Sant Jaume de Barcelona, en l'acte que Òmnium organitza la tarda del 23 de juny.

Principals rutes i centres de repartiment de la Flama del Canigó

> **Ruta d'Anoia:** La comissió organitzadora porta 25 edicions a les esqueses. Fan arribar la Flama a desenes de poblacions d'arreu del recorregut de manera directa, amb relleus des del Canigó fets per atletes i grups escolars. D'ella en neix, entre d'altres, la subruta del Montserratí comandada des d'Esparreguera.

> **Ruta de la Costa:** De Perpinyà a Pals, aquesta ruta travessa els Pirineus passant pels pobles de l'Alt i el Baix Empordà. La conformen persones de banda i banda de la serralada.

> **Rutes d'Osona i Ripollès:** Entitats coordinades per Tradicat s'encarreguen de fer arribar la Flama a les comarques d'Osona i el Ripollès. Tenen diferents rutes i subrutes, que s'editen en un díptic. Les principals són les del Moianès, Vic, Manlleu, Osona Sud, Lluçanès, la Garrotxa-Cabrerès i el Vallès Oriental.

> **Ruta de les Terres de Lleida:** Ruta en bicicleta que transcorre per Puigcerdà i la Seu d'Urgell abans de baixar per la Noguera en direcció a Lleida, organitzada des de Lleida i Bellpuig. Assorteix desenes de poblacions al llarg del recorregut. Paral·lelament, Mollerussa fa arribar la Flama al Pla d'Urgell des del Cim del Canigó corrent en relleus.

> **Ruta del Camp de Tarragona:** Ruta que fa arribar la Flama des del Coll d'Ares fins a Barcelona i altres poblacions del Baix Llobregat o el Barcelonès Nord. Dins d'aquesta ruta, sorgeix l'itinerari (en cotxe) que la portarà fins a les comarques del Camp de Tarragona, de les Terres de l'Ebre i del País Valencià.

> **Ruta de l'Ebre:** Aprofitant la ruta que baixa fins al País Valencià, l'embarcador de l'Aldea és el lloc de sortida de la travessada marítima que remunta l'Ebre en llagut. Aquesta ha servit per fer arribar la Flama a noves poblacions de manera directa o indirecta.

> **Rutes del Maresme:** Al Maresme trobem diferents grups que acudeixen fins al Canigó a recollir la Flama i que després la distribueixen entre els pobles de la comarca. Per antiguitat, cal destacar l'equip de foc d'Arenys de Mar, que és també qui assorteix a la gent de Tradicions i Costums. També cal destacar el de Vilassar de Mar.

> **Ruta del Baix Llobregat:** Des de fa molts anys, el grup de Tradicions i Costums d'Esplugues de Llobregat va a buscar la Flama al Canigó i la distribueix entre moltes poblacions del Baix Llobregat Sud.

> **Figueres, Vallgorguina, Sant Quirze del Vallès, Girona, l'Espluga de Francolí, Manlleu, Santpedor, Ripoll, Olot, Vinaròs, Sant Just Desvern o Sabadell** són algunes de les poblacions que exerceixen de centres de repartiment a d'altres poblacions properes o que duen a terme rebudes de destacada rellevància. Menció específica mereix Reus, que distribueix la Flama del Canigó a les comarques del Baix Camp, Tarragonès, Conca de Barberà, Baix Penedès i el Priorat.

> **Recuperació de la Flama del Canigó al Solsonès i l'Alt Penedès:** Enguany, alguns territoris dels Països Catalans on temps enrere hi havia arribat la Flama i per motius diversos havien perdut aquesta tradició, tornen a recuperar-la. Així, el foc del Canigó tornarà a encendre les fogueres del Solsonès i l'Alt Penedès, on s'hi dona un nou impuls.

La Flama a Vic.

Homenatge als impulsors de la Flama del Canigó

Des d'Omnium i Tradicions i Costums s'està preparant un acte d'homenatge al seguit de persones que a principis dels anys seixanta, i en temps de clandestinitat, començaren a fer arribar la Flama del Canigó a diferents poblacions catalanes, com ara Vic, Manlleu, Castellterçol o el monestir de Montserrat. Aquesta iniciativa, plantejada per diferents equips de foc al llarg dels darrers anys, pretén reconèixer la tasca d'aquestes persones en una activitat que, actualment, arriba a centenars de poblacions d'arreu dels Països Catalans i, en aquest sentit, és també un acte de reconeixement a una festa que es duu a terme gràcies a la participació desinteressada de milers de persones. La Flama del Canigó, doncs, segueix més viva que mai.

Jordi Porta

«Òmnium ha de treballar perquè el sí sigui majoritari el dia que es convoqui un referèndum d'autodeterminació»

El president Jordi Porta marxa. Durant els vuit anys del seu mandat, les activitats culturals que identifiquen Òmnium Cultural han guanyat prestigi; alhora, l'entitat, rejoyenida com mai, s'ha anat posicionant en defensa del dret de decidir.

Per **Pere Martí**

Fotografies **Jordi Mota**

–**Havia arribat el moment de marxar?**

–Que la gent s'eternitzi en els llocs no és bo.

–**No era el que passava abans a Òmnium...**

–Ara, Òmnium és una entitat prou dinàmica, que s'ha renovat prou com per poder emprendre una nova etapa amb totes les garanties. Hi haurà un canvi, que també serà en algunes coses continuïsta, i això és bo. Calen noves idees.

–**En vuit anys, en què ha canviat Òmnium?**

–Ara té una major implantació social, ha crescut molt en nombre de socis, ja superem la barrera dels 20.000. També ha crescut territorialment, amb implantació més homogènia arreu del territori. Hi ha hagut una notable entrada de gent jove i la mitjana d'edat del soci ha baixat.

–**Hi havia un tòpic que deia que Òmnium era una associació de jubilats.**

–Quan jo vaig arribar a la presidència, més de la meitat dels socis eren majors de 65 anys. Ara representen el 30%. Aquest tòpic està enterrat. Actualment, un 60% d'integrants de la junta directiva tenen menys de 40 anys, cosa que demostra la profunditat del canvi que hi ha hagut a Òmnium. Però això ho fem compatible amb el fet que els jubilats continuen tenint un paper molt important, perquè una de les complexitats

que té l'entitat és que és intergeneracional. En tenim d'altres...

–**Com per exemple?**

–La complexitat de la seva composició ideològica interna. Hi ha gent amb sensibilitats partidistes diferents. Sempre hi ha qui es queixa que ens quedem curts i, en canvi, d'altres es queixen que tirem massa llarg. Però també és una de les gràcies d'Òmnium, el seu pluralisme intern. I l'altra és la seva complexitat territorial, perquè gestionem culturalment realitats molt diferents: no és el mateix el que passa a Tortosa que el que pugui passar a Girona. Tot hi haver-hi uns objectius i un projecte comú, també tenim projectes específics que exigeixen respostes territorials diferents.

–**Parla de projecte. Quin portava quan va arribar fa vuit anys a Òmnium?**

–El nostre objectiu era que Òmnium, a més de mantenir i defensar els principis fundacionals, pogués donar resposta als nous reptes que tenia plantejats el país, que per a nosaltres eren bàsicament tres. El primer, l'impacte de la nova immigració, des d'un punt de vista cultural i lingüístic. El segon, la internacionalització dels missatges culturals i la irrupció de les noves tecnologies per fer arribar la cultura a la gent. El tercer, la necessitat de

«El canvi a Òmnium ha estat profund: avui, un 60% de la junta té menys de 40 anys.»

EL PERFIL

No he sentit mai parlar malament de Jordi Porta a ningú. Bé, hauria de dir que a gairebé ningú, perquè el món no és perfecte, però devia ser algun despistat o algú que no el coneixia bé. Perquè segurament té defectes, com tothom, però els compensa amb aquest tarannà dialogant, incansablement conciliador, a vegades fins a l'esgotament. Porta forma part d'aquesta generació d'homes bons que va sortir de les files de l'escultisme català, de sòlids valors humans i d'insubornable patriotisme. El seu cristianisme integrador i avançat li dóna la dimensió espiritual i el compromís viscut amb

generositat. Després d'una vida professional dedicada a la Fundació Bofill, quan ja havia arribat l'hora de descansar, va acceptar el repte de liderar una candidatura renovadora a la presidència d'Òmnium Cultural. I va guanyar, no sense dificultats, però el soci no es va equivocar. Avui, vuit anys després, Òmnium és una entitat de prestigi, renovada i modernitzada, atent al present i capaç d'afrontar els reptes de futur. I en aquest moment dolç de l'entitat, amb la casa endreçada i la feina feta, va decidir que era l'hora de plegar.

«Quan el poble de Catalunya manifesta la seva opinió mitjançant un referèndum, ningú la pot esmenar»

renovar les aspiracions nacionals de Catalunya, un cop constatats els dèficits després de 30 anys d'autonomisme. A tot això, calia donar-hi resposta des d'una entitat de la societat civil, i això és el que ha fet Òmnium amb el lema Llengua, Cultura i País.

–I la independència econòmica com a entitat, continua sent una assignatura pendent?

–Sí. De tota manera, és una dinàmica general de la societat civil catalana. Durant el franquisme, la societat civil havia d'autofinançar-se per tirar endavant els seus projectes. Hi havia aportacions de privats que van permetre resistir el franquisme. Amb l'arribada de la democràcia, una part de l'activitat de les entitats ja no era necessària i algunes van quedar en situació precària. Però, actualment, la relació entre la societat civil i l'administració s'hauria de basar en el fet que, davant de problemes concrets, la societat civil pot donar millors respostes que l'administració, perquè és més propera a aquestes realitats o està més ben capacitada per donar-hi resposta, de forma més ràpida i eficaç. I això serveix tant per a la síndrome de Down com per a alguns programes que fem nosaltres, com el Quedem?. La col·laboració amb l'administració pública és compatible amb el manteniment de la llibertat d'actuació, però és cert que nosaltres volíem arribar a un 50% de finançament públic i a un 50% de finançament privat i no hi hem arribat. Estem a 60-40.

–Subvencions són pressions?

–No les he acceptades mai. Quan algú m'ha demanat alguna cosa des de la política o l'administració, sempre he dit que no. O he fet veure que no el sentia.

–Per exemple?

–No cal recordar-les.

–Doncs tornem a Òmnium. Quin sentit té una entitat d'aquestes característiques al segle XXI?

–Després del franquisme, hi va haver un moment que potser algú es va plantejar que una entitat que donava premis literaris i feia classes

de català ja no tenia sentit i havia de tancar. Havia fet un paper de substitució d'unes institucions que, un cop recuperades, deixaven sense sentit l'entitat. Crec que va ser bo que no tanqués. Ara, Òmnium ja no fa el paper de substitució de les institucions, sinó que fa un paper de complementarietat i té una sèrie de virtualitats que val la pena aprofitar. Primer, no està subjecte a períodes electorals, cosa que permet treballar a llarg termini. En segon lloc, es pot arriscar més que les institucions i ho ha de fer, fins i tot amb el risc d'equivocar-se. Si s'equivoca, els mateixos socis rectifiquen i no passa res. I, en tercer lloc, té més llibertat d'actuació i major transversalitat. Però també és cert que una entitat com Òmnium avui potser ja no es crearia. No hi ha cap entitat en l'àmbit europeu com la nostra. L'hem buscada i no l'hem trobada.

–Potser perquè a Europa no hi ha cap cas com el de Catalunya.

–El nostre és un cas singular. Tenim més parlants que molts estats europeus, però en canvi no tenim reconeguda la nostra personalitat com a país. En tot cas, pel que fa a Òmnium, crec que té futur, perquè potser en els anys 80 es podia dir que ja no calia una entitat com la nostra, ara ens adonem que en democràcia, paral·lelament a una administració pública potent, necessitem una societat civil dinàmica. Les administracions públiques no tenen la capacitat per resoldre-ho tot i el joc polític les frena o les limita. La societat civil pot ser un suport més lliure i més dinàmic.

–Durant el seu mandat, Òmnium s'ha anat posicionant cada cop més en temes polítics. Aquesta politització ha anat en detriment del caràcter cultural de l'entitat?

–No. Totes les activitats culturals d'Òmnium, com la Nit de Santa Llúcia, el Premi d'Honor, no solament s'han mantingut, sinó que s'han renovat, donant-los una major projecció cultural i mediàtica. El que passa és que quan Òmnium pren posició en temes polítics té molta notorietat i, aleshores, sortim més als diaris. Sempre ens preguntem fins on podem arribar.

–I han trobat resposta?

–És una altra de les nostres complexitats. Quan el 30 de setembre del 2005 es va aprovar l'Estatut al Parlament, que era prou ambiciós, havíem de demostrar que la societat civil catalana estava darrere el 89% dels nostres polítics. Era bo que es visualitzés que darrere aquest Estatut hi havia una gran majoria social.

–No va servir de gaire...

–Quan van començar les retallades, la nostra posició va ser molt difícil. Es van rebre pressions en totes les direccions, per fer campanya en favor del sí i del no. En aquell moment, vam optar per fer una consulta interna i fer públics els resultats.

–D'això se'n diu fugir per la tangent!

–Hi ha límits que Òmnium no pot traspassar si vol mantenir la seva unitat, la seva pluralitat i la seva independència. Per exemple, jo crec que Òmnium no s'ha de definir com una entitat independentista, però sí que ha de defensar el dret a

l'autodeterminació. És un dret democràtic i un valor cultural. Hem de defensar el dret a preguntar quina relació vol tenir Catalunya amb la resta de pobles del món, però la resposta ja és una altra qüestió. Aquesta és una opinió personal meua, que a dins la junta debatem constantment, perquè hi ha gent que no ho comparteix, però aquesta és la gràcia.

–La majoria de socis són independentistes?

–Probablement sí. No ho hem preguntat mai. Però segur que n'hi ha una part que no. Com a entitat ens toca treballar perquè es convoqui un referèndum d'autodeterminació i treballar en l'àmbit social perquè si arriba mai el moment, el sí sigui majoritari.

–Potser aquest equilibri ha fet possible que Òmnium sigui de les poques entitats on no s'ha produït la fractura que s'ha donat al si del món catalanista.

–Exacte. Durant aquests anys, per Òmnium han passat a presentar el seu projecte de país tots els sectors catalanistes: Jordi Pujol, Heribert Barrera, Josep-Lluís Carod-Rovira, Raül Romeva, Oriol Junqueras, Maria Badia, Ramon Tremosa, etc.

–Però quan arribi la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut, sí que prendran posició. Han anunciat una manifestació...

–Sí, perquè considerem que s'ha de respectar la voluntat democràtica del poble català expressada en referèndum. Aquest posicionament també l'hem hagut d'explicar molt. Hi ha gent que ens diu que per un Estatut tan retallat no val la pena

manifestar-se. La nostra manifestació no serà per defensar aquest Estatut, sinó per defensar que quan el poble de Catalunya manifesta la seva opinió mitjançant un referèndum, ningú la pot esmenar. Serà el mateix que haurem de defensar si algun dia es fa un referèndum per l'autodeterminació. A banda que el Constitucional és un tribunal molt desacreditat, víctima dels tripijocs partidistes, el que ha de quedar clar és que si el poble de Catalunya aprova una cosa per referèndum, ningú no ho pot modificar.

–A més del país, Òmnium treballa per la llengua. S'apunta al club dels pessimistes en aquest terreny?

–No. El futur del català depèn de la voluntat dels que el parlem, però també necessita mesures públiques. No es pot deixar en mans del mercat el futur del català, de la mateixa manera que tampoc hi deixem l'educació o la sanitat. Hi ha qui només és liberal amb la llengua. I només amb la nostra. Totes les llengües tenen un marc legal que les protegeix i les blindia. L'estat francès i l'uropeu prenen mesures per evitar que el mercat nord-americà es mengi tota la seva producció cinematogràfica. Doncs també l'ha de tenir el català. I en el nostre cas, s'han de compensar els desequilibris que provenen de l'època en què estava perseguit políticament, que van ser quaranta anys.

–I quan es prenen mesures, com la Llei del cinema, hi ha polèmica.

–Quan es critiquen mesures com la Llei del cinema ens empenyen a aconseguir un estat. Si no

«No es pot deixar en mans del mercat el futur del català. Hi ha qui només és liberal amb la llengua. I només amb la nostra»

«Si no podem aconseguir un marc legal que garanteixi el futur del català, només ens queda l'estat per fer-ho»

podem aconseguir un marc legal que garanteixi el futur del català, només ens queda l'estat per fer-ho. Però, més enllà del marc legal, hi ha la qüestió de l'ús, que depèn molt dels parlants. Aquí hem d'insistir. Les últimes estadístiques demostren que, malgrat la immigració, el grau de comprensió supera el 90% i, per tant, no hi ha excuses per no usar-lo per part dels catalanoparlants. Òmnium impulsa el programa Quedem? per reforçar la llengua i la cohesió social, que funciona en grups de vint persones, en què la meitat són del país i l'altra meitat nouvingudes. En aquest programa hi han participat 21.000 persones des del 2005. La llengua pròpia dels participants en un 38% és el català, i en un 55% no. La d'ús habitual, en canvi, en un 52% és el català. I en l'activitat, la llengua utilitzada en un 89% és el català.

–Encara hi ha sectors que veuen la immigració com una amenaça per a la llengua.

–La immigració estrangera actual és menys problema per a la llengua que la immigració espanyola

dels anys 50 i 60 del segle passat. Aquella immigració tenia la percepció que es movia dins el mateix país i ho feia en un moment en què el català estava perseguit. En canvi, la immigració actual té consciència que va a un país estranger i que haurà de fer un esforç per conèixer una altra llengua. Això no passa en el cas dels sud-americans, que amb la mateixa llengua se'n surten, però, tot i així, hi ha força bona predisposició. Però la resta d'immigració, sobretot la magribina o la subsahariana, té molt clar que ha de fer un esforç. El que passa és que quan arriben aquí hi hauria d'haver una major visualització del fet que hi ha una altra llengua i, a vegades, això no passa, perquè la presència del català en l'espai públic encara no està prou normalitzada. I tampoc ajuda el fet que entre els catalanoparlants hi ha massa dimissions lingüístiques quan es relacionen amb un nouvingut. L'altre dia, un senegalès se'm queixava que quan la gent veu el seu color de pell se li dirigeixen directament en castellà. Això encara passa i s'ha de corregir.

–Després de vuit anys al davant d'Òmnium, s'atreveix a diagnosticar la salut de la cultura catalana?

–Òmnium té la limitació que treballa en aquelles manifestacions de la cultura que fan servir la llengua com a vehicle d'expressió. Ens centrem en la literatura i fem poc en el camp de la música o les arts escèniques, per exemple. Des del punt de vista de la cultura literària, els experts reconeixen que la producció catalana és igual o superior en qualitat a llengües que tenen una demografia més alta que la nostra. Com a president, sempre he intentat que el premi Sant Jordi es traduís a diverses llengües i no ho he aconseguit, però sí que s'han traduït altres autors catalans en l'àmbit internacional. El problema que tenim és que en aquest país es llegeix poc i encara tenim pendent el repte de com la producció literària s'adapta a les noves tecnologies. La cultura catalana està en un moment d'incertesa des del punt de vista dels nous instruments que hi ha en marxa per difondre-la, però tant en quantitat com en qualitat és superior a altres literatures que tenen una demografia més alta.

–També, com a president, ha intentat reforçar la col·laboració en l'àmbit dels Països Catalans amb Acció Cultural del País Valencià i Obra Cultural Balear mitjançant la Federació Lull. Funciona?

–S'ha aconseguit millorar la coordinació, però no tant com seria necessari. Hem aconseguit explicar-nos els projectes que fem cadascú. Per exemple, duem a terme plegats la commemoració dels 300 anys del 1714. D'aquí al 2014, cada any farem un acte popular i acadèmic commemorant la caiguda de diferents ciutats. Però hi ha projectes molt específics d'un lloc que són difícils de compartir o dinàmiques internes de cada entitat que són molt diferents. ◊

>>> Pere Martí és periodista.

«EL PAÍS NECESSITA EL COMPROMÍS DE LA GENT PER AVANÇAR»

- **Què hauria volgut fer com a president d'Òmnium i no ha pogut?**
- L'altre dia repassava els 21 punts de candidatura de l'Òmnium21, que és la que vaig encapçalar, i la veritat és que el grau de compliment és força elevat. Hem situat Òmnium al centre de la societat civil catalana, però potser ens falta més capacitat de lideratge. També m'hauria agradat, com deia abans, que el finançament privat fos més estable.
- **Són deures per a la nova presidenta. Aquesta vegada, s'ha aconseguit un relleu tranquil, sense polèmica. És un símptoma de maduresa de l'entitat?**
- Que hi hagués hagut més d'una candidatura no seria cap inconvenient, però si hi hagués hagut crispació, com va passar quan vam arribar nosaltres, el soci no ho hagués entès. No s'entendria que hi hagués baralles. És un símptoma de normalitat i la nova presidenta ho farà molt bé.
- **El que no em crec és que un home del tarannà de Jordi Porta es jubili del tot.**
- Quan vaig decidir deixar la presidència d'Òmnium vaig prendre el compromís de no precipitar-me i no decidir res fins al mes de juliol, però no sé si ho compliré.
- **Ja té ofertes?**
- Veurem, veurem... Sense fer res no m'hi estaré. Des dels 14 anys que estic compromès fent coses.
- **No em digui que a la seva edat encara conserva l'esperit d'escolta...**
- Exacte! Sóc d'una generació que es va comprometre amb coses al marge de la nostra activitat professional, perquè eren uns anys molt difícils i això ens ha marcat l'ADN. Quan veig la nova generació que treballa a Òmnium, també els admiro, perquè ara les dificultats són d'una altra mena, però també hi són, en el terreny laboral, amb la crisi... El país necessita el compromís de la gent, perquè si no, no avança. Hi ha d'haver gent en el món polític o professional que lideri i ho faci bé, però també hi ha d'haver gent que es comprometi amb la societat de forma voluntària.

Cent anys d'en Massagran

El proper 7 de maig es compliran cent anys de l'aparició del primer capítol de *Les aventures extraordinàries d'en Massagran* com a suplement de la revista *En Patufet*. En el context d'una cultura «normal» i normalitzada, el fet hauria de suscitar un interès general i significatiu en la mesura que el reconeixement d'efemèrides com aquesta atorguen la dimensió de nacional al conjunt de manifestacions culturals d'una col·lectivitat; al capdavant, només una societat que reconeix i usa com a propis els referents culturals que històricament ha generat pot exigir que se li atorgui i se li respecti la seva identitat.

El bramul que va sortir d'aquella boca va semblar una salva de canonades...

El dibuixant Junceda fou qui donà forma d'heroi malgirbat al primer Massagran creat per Folch i Torres (en la imatge de la pàgina següent).

Comenteu i amplieu el contingut de l'article al web:

omnium.cat/article/3876

AMB ENLLAÇ A L'EXPOSICIÓ 100 ANYS D'EN MASSAGRAN

Per Eulàlia Pérez Vallverdú

Fotografies Fundació Folch i Torres

És cert que hi ha molts factors que poden impedir el reconeixement que mereix el centenari d'en Massagran i no només pel fet que es tracta d'un tipus de literatura, la infantil i/o juvenil, considerada majoritàriament «menor». Més pes adquireixen factors com l'autor, Josep Maria Folch i Torres, que, de manera exclusiva i exclouent, continua identificat tossudament amb una literatura sentimental i moralitzant; o la plataforma de publicació, *En Patufet*, una revista d'èxit comercial únic en la nostra cultura que té el gran «defecte» de venir representada per un vailet amb esclops, barretina i ressons escatològics gens d'acord amb la imatge que s'ha pretès –i encara es pretén– oferir de la literatura catalana. El desconeixement i el provincianisme, causes últimes dels prejudicis envers bona part del nostre patrimoni cultural i, més concretament, d'aquell que conforma l'imaginari col·lectiu dels sectors populars, no ens han d'impedir, però, de retre l'homenatge que es mereix a un esdeveniment com els cent anys de l'aparició del personatge folquitorrià i, a més, fer-ho amb la normalitat i la transcendència que li pertoca.

Perquè les *Aventures extraordinàries d'en Massagran* suposen, sense cap mena de dubte, una fita molt important en la literatura catalana ja que, amb la seva publicació, la nostra literatura infantil entrava de ple en un procés de modernització que afectava, no només el concepte mateix de la literatura que podien llegir els infants, sinó també els mecanismes editorials a través dels quals aquesta arribava al consumidor. La novel·la folquitorriana, magní-

ficament il·lustrada per Joan Junceda, és, doncs, el primer pas cap a una nova i moderna literatura infantil en català i, com a tal, hem de valorar-la.

Trifulgues, peripècies i desoris

Fins a l'aparició de l'obra folquitorriana, la literatura infantil, de manera majoritària, constituïa un corpus de textos de tendència verista, l'objectiu últim dels quals era clarament moralitzant; és a dir, es tractava fonamentalment d'atorgar models de conducta per als infants que amb la lectura obtenien una «ajuda per viure». Folch, per a qui la literatura, i específicament la infantil, era un mitjà de guanyar-se la vida, havia escrit diverses obres d'aquest tipus en col·leccions de les editorials Bastinos o Camí. Tanmateix, quan l'editor Josep Baguñà li encarregà un volum per a la Biblioteca Patufet l'actitud del nostre autor varià radicalment. Segons ens explica ell mateix, va llegir-se el conjunt d'obres que conformava la Biblioteca i va trobar que la majoria no eren ni entretingudes ni amenes per als infants i, en conseqüència, decidí cercar un altre model. Un model que s'apropava a la literatura de gènere i, específicament, a la novel·la d'aventures. Però aquest acostament no va ser, com es podia esperar, una adaptació mimètica, sinó que Folch assajà un enfocament particular que atorgà a la seva obra una originalitat que, ben aviat, donaria un model singular i específic de la seva pràctica literària: les aventures festives. Així, l'obra apareixia amb el subtítol *Història completa i detallada de les trifulgues, peripècies i desoris d'un noi de casa bona*.

Sobre el canemàs distintiu de l'aventura –trifulgues i peripècies– l'autor hi afegia un nou element –els desoris– que significava l'entrada de l'humor i la comicitat en el desenvolupament argumental. El fet no és pas banal: la perspectiva humorística convertia el registre còmic en l'element bàsic sobre el qual fixar la pertinença i l'adequació de l'obra al públic infantil i bandejava altres criteris com la temàtica i el didactisme que, fins aleshores, restringien l'oferta literària a la qual podia accedir aquest sector de públic. Alhora, l'aventura, en ella mateixa, assolía una nova dimensió que l'allunyava del valor pedagògic que hom atorgava al gènere,

Les *Aventures extraordinàries d'en Massagran* van aparèixer en forma de fulletó al número 9 de la Biblioteca Patufet, i es van convertir en un gran èxit que avui encara perdura.

en la mesura que els protagonistes hi podien viure un procés iniciàtic que esdevenia reflex de la maduració personal en el camí de la infància i de l'adolescència cap a la vida adulta.

En aquest sentit, l'obra de Folch, a diferència del seu model més clar, *Robinson Crusoe*, ens presenta un personatge, en Massagran, les principals virtuts del qual són una actitud flegmàtica i una molt bona sort, útils per sobreviure però molt allunyades de l'heroisme característic d'un aventurer com cal. D'altra banda, en Massagran tampoc no intenta transformar l'entorn inhòspit on ha anat a raure, construint o reconstruint les mínimes condicions materials de la societat de la qual prové. De fet, no deixa de lamentar-se, com bé ens informa el narrador, de la seva mala sort que l'ha portat a naufragar en una illa deserta i no pas en una ciutat poblada, «ab botigues y carrers, y gent y tramvies». Al capdavall, el personatge no és més que «un noi de casa bona», més imprudent que valent que, contra la voluntat dels seus pares, ha deixat la comoditat d'una vida com cal per satisfer absurdes fal·leres de veure «paisos nous, gent extranya, costums ignorades», acceptables en un infant però poc adients en

un adult. Per a ell, doncs, l'aventura és molt sovint un «càstig», propiciat pels «desoris» que comet, els quals, però, mai no acaben del tot malament.

Aquesta manca de sentit heroic, però, no converteix l'obra ni en una paròdia ni en un contramodel del gènere nascut de la novel·la de Defoe, les robinsonades, que van ésser profusament usades per a infants i joves. Les peripècies d'en Massagran són, com l'autor les va definir, «aventures festives». Perquè l'humor i la comicitat provenen fonamentalment de l'actitud i de les respostes inadequades del protagonista als motius argumentals típics del gènere que, en aquest nou context, poden presentar-se sense limitacions que atenguin a l'edat dels seus lectors. L'èxit del model fou reconegut per l'interès dels lectors. L'autor va continuar conreant-lo recreant personatges i situacions bàsicament en narracions curtes a *En Patufet*, però també en novel·les publicades a la revista per capítols, entre d'altres, *En Camacurt pel món*, *Les desventures d'en Picapinyes*, *Les heroïcitats d'en Macatxumí*, *Les famoses aventures d'en Napbuf* i, sobretot, *L'extraordinària expedició d'en Jep Ganàpia*, on Folch aconsegueix de manera magistral portar al límit les possibilitats d'aquest model narratiu, el qual ens mostra la dimensió lúdica de l'aventura.

Un cas eficaç de literatura de consum

En el context de l'època, l'obra folquitoiriana era clarament original i única. De fet, el mateix Folch desconfià de l'adequació de la novel·la i amb les seixanta

primeres planes va anar a veure Baguñà perquè li donés el vistiplau. L'editor, sense contestar-li directament, va saber captar-ne les «virtuts» i, sobretot, el rendiment comercial que se'n podria treure i va decidir que l'obra, a diferència de la literatura infantil majoritària, no es publicaria en volum sinó per entregues setmanals juntament amb la

«L'editor Baguñà va saber-ne captar el rendiment comercial i va decidir que es publicaria per entregues setmanals amb *En Patufet*, i així ho anuncià en el número del 16 d'abril de 1910»

revista *En Patufet*, i així ho anuncià en el número del 16 d'abril de 1910. Des d'aquesta perspectiva, doncs, les aventures d'en Massagran no només incorporaven a la literatura infantil en català la literatura de gènere, sinó que l'editor la comercialitzava mitjançant els mecanismes típics de la literatura de consum. La confiança de Baguñà en el producte es manifestava en el fet de convertir la novel·la en el reclam necessari per mantenir un consum continuat i, doncs, una demanda estable que garantís la pervivència de la seva empresa editorial. I això va ser possible perquè, per primera

vegada, l'oferta literària prenia en consideració les preferències dels lectors per sobre de les expectatives dels compradors, els adults, i ho feia amb un producte que incorporava les limitacions pròpies dels lectors en formació a les tècniques narratives usades.

En aquest sentit, les peripècies d'en Massagran es desenvolupen en trames argumentals on predominen les accions emmarcades en breus descripcions, sense alteracions temporals. Els diferents episodis, gairebé independents, actuaven per acumulació i reblaven les expectatives que sobre el personatge s'havia format el lector. Tot això amb un estil planer, que no esquemàtic, i amb troballes significatives com l'ús de la fonètica en el parlar de les diferents tribus africanes i, sobretot, en un incipient ús de la llengua que potenciava el caràcter obvi del llenguatge amb intenció humorística.

En definitiva, Folch descobria l'eficàcia de la literatura industrial i demostrava les possibilitats del mercat literari en català. Un mercat que, vint-i-cinc anys després, celebrava l'aparició d'en Massagran amb la publicació de *Les formidables aventures d'en Pere Fi*. En el centenari, la vigència del personatge i la seva consideració com a element emblemàtic de la nostra història cultural continua, com sempre, en mans dels lectors, del públic i de la seva capacitat de compartir amb en Massagran les seves trifulgues, peripècies i desoris, alguns d'inversemblants però tots ells possibles, d'aquest noi de casa bona, eixebrat, bromista i plenament humà. ◊

>>> Eulàlia Pérez Vallverdú és comissària de l'exposició *100 anys d'en Massagran*.

Massagran en altres formats

Després del parèntesi que suposà la dictadura franquista, l'escriptor Ramon Folch i Camarasa, fill de Josep Maria Folch i Torres, juntament amb el dibuixant Madorell, iniciaven la publicació d'una sèrie de còmics que ampliaven les aventures del personatge, tot mantenint la seva originalitat i idiosincràsia. Així mateix, en Massagran interessà el sector audiovisual, que en féu productes d'animació per a infants i joves. La darrera aparició del personatge, aquesta vegada en format teatral, va coincidir amb la commemoració del centenari de la revista *En Patufet*, l'any 2005, quan el Teatre Nacional posà en escena l'adaptació realitzada per Joan Castells.

En Massagran a terres exòtiques: els Katalatribu

En Penkamuska va agafar a n'en Massagran pel braç, passant tots dos al davant.

En Massagran va organitzar una sortija y'va ensenyar als Kukamuskes a fer el divertit joc de trencar l'olla.

A les *Noves aventures d'en Massagran*, en Massagran esdevé explorador en terres exòtiques. El contacte i la convivència amb la tribu dels Kukamuskes, plantejada pel protagonista sota el pragmàtic lema «Allà ahont aniràs, fesho com ho veuràs», no impedirà, però, la gradual ascendència del personatge sobre el conjunt de la tribu gràcies a diverses peripècies que supera malgrat ell mateix. Així, esdevindrà general quan aconsegueixi fer fugir una tribu rival, els Buskabronka, que mai no han vist un home blanc i el prenen per un fantasma, o quan domestiqui un lleó vell, sense queixals, després que en Pum, el seu gos, se'n faci amic. Serà, però, arran de la trobada amb en Joanet Baldufa, un altre naufrag que ha sobreviscut fent-se passar per negre i ha esdevingut rei de Kamalika, que el protagonista canvia substancialment. A partir d'ara, en Massagran deixarà d'actuar per la curiositat i la pròpia idiosincràsia i es plantejarà, amb en Baldufa, transformar el seu entorn en sintonia amb els models narratius típics, clarament eurocèntrics, de la literatura d'aventures d'exploradors.

A la seva ment pren forma un gran projecte que ha de donar «honra y profit a la terra catalana» i que no és altra que establir un sistema de federacions i agregacions de tribus per convertir-les en nació. Neix així Katalatribu i els seus habitants, els katalanins, gaudiran d'aquelles marques d'identitat que el protagonista associa amb la catalanitat: la llengua mitjançant l'extensió de l'escolarització obligatòria, l'agricultura per poder menjar escudella, les tradicions populars –sardanes, castells, etc.–, orfeó, casino i partits de futbol. No cal dir que, tot i aquest canvi, en Massagran continua essent un colonitzador atípic i no només pel fet que tot el que aconsegueix resulta independent de la seva condició d' europeu, sinó pel que la seva ascendència sobre el conjunt de tribus que accepten nacionalitzar-se té més a veure amb les festes i xerinoles que no pas amb l'acceptació d'un valor superior de la «civilització» europea que ell representa.

De fet, el valor i el reconeixement que aquestes tribus atorguen als europeus queda molt ben reflectida en l'episodi protagonitzat pels Eskifits, que regalen a en Massagran quatre «bèsties estranyes» semblants als micos que resulten ser tripulants de *La Mustela*, el vaixell amb el qual el protagonista va salpar del seu poble. Entre ells, en Massagran retroba el cuiner, el responsable del seu abandonament al mar, i no pot evitar una petita «venjança»; al capdavant, en Massagran perdona però no oblidia i no renuncia a «fer passar cuchs al cuiner», encara que sigui amb intenció bromista. L'actitud del personatge, força humana d'altra banda, ens planteja la complexitat amb què Folch l'ha concebut i que no acaba de ser un perfecte model de conducta. El retrobament propicia l'acabament de l'aventura i en Massagran retornarà al seu poble, amb en Pum, el lleó, en Kokaseka i en Kamàndules, i serà rebut com un heroi, amb estàtua a semblança de la de Colom a Barcelona, erigida a la plaça major.

En Massagran, colonitzador atípic, reproduceix en el continent africà un sistema de federacions de tribus per convertir-les en nació, amb marques d'identitat que associa a la catalanitat.

Qualitat i emoció a la 59a Nit de Santa Llúcia

Com mana la tradició, el 2009 no va acabar sense que les Lletres Catalanes accomplissin la seva gran festa, els premis de la Nit de Santa Llúcia que, des de 1950, atorga Òmnium Cultural. La vetllada, celebrada a la ciutat de Terrassa, va estar marcada per l'espectacle amb què la Fura dels Baus va lloar el caràcter universal de la cultura catalana i per la primera notícia d'uns llibres que prometen a parts iguals qualitat literària i emocions intenses.

La Nit va exhibir tota la riquesa del patrimoni cultural de Terrassa, des de la colla castellera dels Minyons fins al músic electrònic Àlex Martín, en un espectacle creat *ex professo* per Carles Padrissa, ànima de la Fura. L'instant més emotiu va arribar amb el poema que Joan Margarit va llegir en record de l'editor Isidor Cònsul. La vetllada va concloure amb un àpat dirigit pel restaurador Lluís Ristol.

Comenteu i amplieu el contingut de l'article al web:

omnium.cat/article/3877

HI TROBAREU EL PRIMER CAPÍTOL DE LES PRINCIPALS OBRES PREMIADES

Per **Marià Veloy**Fotografies **Ramon Boadella**

Estem contents de celebrar aquesta nit a Terrassa, que a més de commemorar enguany els quaranta anys de la creació de la delegació d'Òmnium Cultural, és una ciutat significativa del Vallès Occidental, comarca que ha estat un dels símbols de la iniciativa empresarial i industrial i que avui ens ha de servir d'exemple de la voluntat dels catalans i catalanes de no aturar-se mai, justament en uns moments d'incertesa i d'un cert cansament.» Amb aquestes paraules, el president d'Òmnium Cultural, **Jordi Porta**, justificava l'elecció de la seu amfitriona de la 59a Nit de Santa Llúcia, el proppassat 11 de desembre. L'alcalde egarenc, **Pere Navarro**, remarca-va l'honor d'acollir per tercer cop la Nit: «Es tracta d'una resposta al patrimoni històric i cultural de Terrassa, com també a les entitats i les persones que fan possible que la cultura catalana estigui present en tots els àmbits de la nostra societat.»

Una àmplia representació de la societat civil vallesana va assistir a una festa on tampoc no van faltar les principals personalitats polítiques catalanes. Entre les més de 750 que es van apropar al Centre Cultural Caixa Terrassa, s'hi van veure els màxims representants de les dues institucions principals del país, com són el president de la Generalitat, **José Montilla**, i el president del Parlament, **Ernest Benach**. També va destacar la presència del conseller de Cultura, **Joan Manel Tresserras**; del president d'ERC, **Joan Puigercós**, o de l'expresident **Jordi Pujol**, sempre fidel a aquesta cita anual.

L'espectacle que la Fura dels Baus va idear expressament per a la cerimònia de

lliurament dels premis impactà els assistents. El seu director, Carles Padrissa, va comptar amb la complicitat dels artistes terrassencs –la colla castellera Minyons de Terrassa, la coral Nova Ègara i el músic electrònic Àlex Martín– i de l'ESCAC (l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya, amb seu a Terrassa); d'aquesta manera, va trenar tradició i avantguarda en un muntatge que feia ús d'imatges impactants –una coral d'infants elevada sobre una tela o una geganta que presidia l'escenari– per reivindicar la universalitat de la nostra cultura en un món cada vegada més global. Un missatge que va arribar no només als espectadors de TV3, sinó també als catalans d'arreu que van seguir la retransmissió a través de la xarxa.

En memòria d'Isidor Cònsul

La cerimònia de lliurament, conduïda per la televisiva **Bibiana Ballbè**, vallesana com la 59a Nit, va transcórrer al dictat de l'emoció dels premiats en les tretze categories. **Carles Camps i Mundó**, recuperat d'un càncer que impregna *La mort i la paraula*, va confessar que li feia una especial il·lusió rebre el guardó l'any que se celebra el 50è aniversari de la mort de Carles Riba. **Monika Zgustova** va fer referència a l'escriptora que dona nom al premi, Mercè Rodoreda, perquè la va iniciar en la llengua catalana i en va aprendre grans lliçons sobre literatura. Per últim, el guanyador del premi Sant Jordi, **Xavier Bosch**, no va ocultar la seva satisfacció de formar part d'una «alineació» on hi ha «tres homes que m'han donat molt de plaer, que són Pere Calders, Josep Maria Espinàs i Jaume Cabré». El moment més sentit de la nit va arribar de la veu del

poeta **Joan Margarit**, que va recitar un poema inèdit, *Meditació de Vilajoana*, en memòria de l'escriptor, crític literari i editor de Proa, Isidor Cònsul, recentment desaparegut.

Amb els premis lliurats, Jordi Porta va adreçar unes paraules als assistents per recordar que, en aquests temps de crisi, és més necessària que mai la força del poble per defensar les seves cultura i identitat. Amb la fermesa de qui estima el país, el president va recordar que Òmnium havia fixat una posició clara en defensa del text de l'Estatut aprovat pel 89 % de la nostra representació parlamentària l'any 2005, i lamentà que s'hagués trencat la unitat catalana a Madrid. Tanmateix, va reafirmar la seva confiança en el futur, ja que el país té el «potencial humà» per afrontar-lo. Seguien les intervencions de Pere Navarro, Ernest Benach i José Montilla. Aquest últim, va recordar que la cultura i la llengua no només es defensen des de les institucions públiques, i va lloar la vitalitat demostrada per Òmnium Cultural en aquesta tasca.

La festa de les lletres catalanes va concloure amb el multitudinari sopar, que tingué lloc a la Fira de Terrassa, protagonitzat pels millors cuiners locals dirigits als fogons pel restaurador Lluís Ristol, president del Gremi Empresarial d'Hostaleria de Terrassa i Comarca. En aquell moment de distensió i festa gastronòmica, els socis d'Òmnium es mostraven més engrescats que mai per seguir treballant pel triple lema que mou l'entitat: llengua, cultura, país. «Tots tres van lligats i qualsevol d'ells condiciona els altres dos», havia dit Porta en el seu darrer discurs presidencial de la Nit de Santa Llúcia. ◊

Els rostres de la Nit

Tothom hi era convidat i ningú no hi va faltar. Els estaments de la societat catalana van voler ser presents a la 59a Nit de Santa Llúcia. Polítics de l'arc parlamentari nacional, representants de les principals institucions que fan país, periodistes en voga, savis professors i escriptors de prestigi... Tots es van citar al Centre Cultural Caixa Terrassa per mostrar el seu suport a les lletres catalanes.

- 1** La directora de TV3, Mònica Terribas. **2** Miquel Calçada, moments abans de l'inici de la cerimònia. **3** L'equip d'*Els matins* de TV3 amb el guardó de Ràdio i Televisió. **4** L'expresident Jordi Pujol acompanyat per la seva esposa, Marta Ferrusola. **5** Els escriptors Manuel Forcano i Carles Duarte. **6** La filòloga Laura Borràs, un dels membres del jurat del Premi Sant Jordi. **7** Jordi Foz, membre de la Junta d'Òmnium Cultural, posa amb Sebastià Alzamora, guanyador del Carles Riba del 2008. **8** Un altre membre de la Junta d'Òmnium, el lingüista Isidor Marí, amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2009, el també lingüista Joan Solà. **9** El sociòleg Salvador Cardús, al sopar. **10** Les principals autoritats –els presidents Porta i Montilla, l'alcalde de Terrassa i el conseller Tresserras– posen amb els guardonats. **11** Lluís Cabrera, president d'Els altres andalusos.

5

6

7

8

9

10

11

Els protagonistes de la Nit tenen la paraula

Per **Marià Veloy** Fotografies **Ramon Boadella**

LA LLISTA DE PREMIATS DEL 2009

PREMI SANT JORDI DE NOVEL·LA: Xavier Bosch per *Se sabrà tot*
 FINALISTA DEL PREMI SANT JORDI DE NOVEL·LA: Albert Llimós per *La dona que fugia de la boira*
 PREMI MERCÈ RODOREDÀ DE CONTES: Monika Zgustova per *Contes de la lluna absent*
 PREMI CARLES RIBA DE POESIA: Carles Camps i Mundó per *La mort i la paraula*
 Aquests llibres ja estan disponibles a llibreries, biblioteques i www.proa.cat

PREMI JOSEP M. FOLCH I TORRES DE NOVEL·LES PER A NOIS I NOIES:

Carles Sala per *Cornelius i el rebost dels impossibles*

PREMI JOAQUIM RUYRA DE NARRATIVA JUVENIL:

Gabriel Janer i Manila per *He jugat amb els llops*

PREMIS DE RÀDIO I TELEVISIÓ D'ÒMNIUM CULTURAL:

Els matins (TV3) i *El crepuscle encén estels* (IB3 Ràdio)

MEMORIAL JOAN B. CENDRÓS I CARBONELL:

Roger Boire i Jean-Pierre Roy per *Questions nacionales*

PREMI JOAN MARAGALL SOBRE CRISTIANISME I CULTURA:

Joan Grimalt per *Música sacra: 9 audicions i un pròleg*

PREMI JOAN PROFITÓS D'ASSAIG PEDAGÒGIC:

Esteve Pujol per *Pensaments d'un educador*

PREMI FERRAN SOLDEVILA DE BIOGRAFIA, MEMÒRIA I ESTUDIS HISTÒRICS:

Pau Viciano per *Els peus que calciguen la terra. Els llauradors del País Valencià a la fi de l'edat mitjana*

PREMI DE NARRATIVA JUVENIL ESPORT I CIUTADANIA:

Santi Baró per *U contra onze*

PREMI EL LLIBRE DE LA MEVA VIDA:

Mecanoscrit del segon origen, presentat per Enrique Condeminas i il·lustrat per Mirian Condeminas

Xavier Bosch

Les sabates, el càrrec de la veritat

Si en el terreny polític l'any 2009 va estar marcat per l'escàndol del Palau de la Música o la prostitució als carrers de Barcelona, l'any 2010 literari presenta, a la primera línia de les llibreries, una obra que acara aquestes i d'altres temàtiques igualment problemàtiques, com la necessitat d'un periodisme lliure de pressions. «*Se sabrà tot* –va dir el seu autor, el periodista Xavier Bosch, en recollir el premi– és una història sobre la manca de llibertat del periodisme, un ofici cada vegada més amenaçat.» Però la guanyadora del Sant Jordi també és una novel·la «sobre el terrorisme i la degradació moral del poder», sense oblidar el retrat que fa de «la Barcelona de tot just abans de la crisi.»

Xavier Bosch, a més d'una llarga carrera periodística, ha publicat una novel·la, dos llibres de relats i una obra de teatre, si bé reconeix que el Sant Jordi, «un objectiu vital», li fa especial il·lusió, perquè li permet formar part d'una «alineació» on hi ha «tres homes que m'han donat molt de plaer» (Pere Calders, Josep Maria Espinàs i Jaume Cabré). Per estar a l'alçada, l'autor ha bastit una història trepidant que posa al descobert els lligams d'interessos entre els mitjans de comunicació i el poder. Una denúncia que té quelcom de profètic. «El dia que imprimeixo la darrera pàgina de la novel·la, apago el llum del despatx, baixo al cotxe i, en posar la ràdio, sento que els Mossos d'Esquadra entren al Palau de la Música.» *Se sabrà tot* encara té un altre al·licient afegit. El seu protagonista és un director de diari que dimiteix en estranyes circumstàncies, un cas que recorda la dimissió de Bosch de l'*Avui*. «No és en absolut una novel·la autobiogràfica... Bé, només la primera frase. 'El càrrec em va durar unes sabates.'»

La novel·la, en qualsevol cas, no busca passar comptes amb el passat, sinó reivindicar la necessitat del bon periodisme. El títol, inspirat en un article de Lluís Foix, assenyala la importància de l'ofici de la comunicació perquè la societat conegui la veritat. «Contra la crisi, periodisme», sentència Bosch.

«*Se sabrà tot* és una història sobre la manca de llibertat del periodisme, un ofici cada vegada més amenaçat.»

Fragment del Premi Sant Jordi de novel·la

El càrrec m'ha durat unes sabates.

Quan vaig arribar al diari mai no vaig pensar quant temps m'hi estaria. Mai no vaig creure, però, que m'hi passaria menys de quatre anys, segurament el temps que cal per fer canvis, pair-los i consolidar el nou model que portava al cap.

No ha pogut ser. Aquesta és, i em sap greu, una història escapçada. En un any amb prou feines hem tingut temps per variar dinàmiques, ni imposar el projecte, ni modificar els hàbits del lector, que és una tasca apassionant però lenta, de formiga.

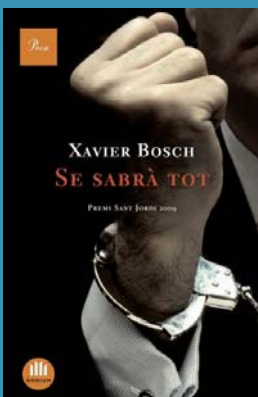
Plego, sí. El rumor que ha circulat en les darreres hores en aquest cas era veritat. I us avanço que no em sento fracassat, ni derrotat, però és evident que en tota aquesta epopeia no hi ha cap vencedor.

Per què me'n vaig, doncs?

Les relacions entre el director d'un diari i el seu editor mai no són fàcils. Res de nou. Ja se sap. Un mira d'explicar les coses i l'altre té interessos. L'un vol una redacció potent, que viatgi, que estigui al lloc dels fets, que mossegui per aixecar una notícia... L'altre mira pel negoci. Si no cal un portàtil ens l'estalviem. Si s'espatlla l'aire condicionat, que obrin les finestres. I si s'uen que es dutxin, colla de porcs, quan arribin a casa. Què us haig d'explicar, oi?

Res d'això no m'ha sorprès, però sí que m'ha sobtat fins a quin punt no ens hem entès. Deixeu-m'ho dir sense embuts: quan l'editor vol fer de director, malament rai.

No es pot dir, per tant, que de redacció en amunt hagi treballat gaire a gust. Per no dir gens.

Títol: *Se sabrà tot*
Autor: Xavier Bosch
Editorial: PROA, 2010

Monika Zgustova Inspiració quotidiana

Monika Zgustova va descobrir Mercè Rodoreda als Estats Units, on la seva família havia arribat fugint de la Praga comunista, i des d'aleshores s'ha convertit en la seva autora de capçalera. «Em vaig matricular a una classe de llengua i literatura catalana a la universitat en una decisió que no puc dir que fos massa racional. Senzillament, aquell curs resultava intrigant, i vaig voler descobrir què era allò del català. A la classe de literatura vaig descobrir, entre d'altres, les novel·les de Mercè Rodoreda, que es va convertir en una de les meves mestres en català.» Quan va acabar els estudis, va decidir passar un any a Catalunya. «És clar que l'any es va convertir en un altre any, i en un altre... I finalment, m'hi vaig instal·lar.» En aquest temps, Zgustova va començar a escriure contes que encara no s'atrevia a ensenyar a ningú, i que, en gran mesura, estaven inspirats en l'autora que dona nom al premi que ha guanyat aquest any.

L'obra guardonada, *Contes de la lluna absent*, recull peces que, ubicades a diferents ciutats, tenen en comú la font d'inspiració, que és l'observació de la vida quotidiana. «Penso que una de les coses més maques que hi ha és observar el món i imaginar quina història s'amaga darrere d'una persona que veus al metro o en un restaurant.» D'aquestes observacions ha sorgit un llibre dividit en tres parts. La primera, *Contes de la lluna absent*, ens mostra personatges que, a través de les seves petites històries, ens descobreixen grans veritats sobre l'amor, la mort i també l'art. «L'artístic és el món que conec, i són les vides d'aquestes persones les que observo. Els seus ideals, les seves passions, les seves fòbies...» La segona part, *Les quatre estacions*, mostra com una cosa aparentment trivial, com és el canvi del clima, pot afectar la psicologia dels homes. Finalment, el darrer apartat, *Praga màgica*, recull quatre cròniques sobre una ciutat que, darrera de l'escenari turístic, amaga vides marcades per la tragèdia. «Aquesta dimensió tràgica, latent en tot el llibre, adquireix aquí una major presència.»

«Una de les coses més maques que hi ha és observar el món i imaginar quina història s'amaga darrere d'una persona.»

Fragment del Premi Mercè Rodoreda de contes

Real men don't dance

Quan es va obrir la porta del carrer, el cafè modernista es va omplir del xim-xim de la pluja. Dos homes i una dona hi van irrompre buscant aixopluc del xàfec nocturn que queia després d'uns quants dies de cel gris i xafogor.

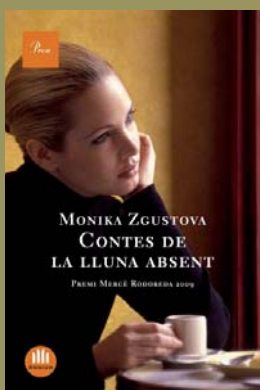
—Un carajillo de conyac, sisplau. Ben calentet —va demanar la noia morena amb un vestit de nit, mentre deixava l'estoig del violí a la lleixa damunt del penjador.

Durant una fracció de segon el cambrer havia fet cara de pomes agres, però tot seguit un somriure professional va allisar-li el rostre. Va anotar les consumicions dels tres clients. Aquests es posaven còmodes, i al cap de no res ja barrejaven el sucre amb el cafè perfumat de conyac. Un dels homes continuava entonant *Raindrops Are Falling On My Head*, melodia que tenia a frec de llavis quan s'havien endinsat en el Cafè de l'Òpera.

—Fixeu-vos quants homes sols, i encara a aquestes hores de la nit! —va dir la noia.

—He observat, Montse —deia emfàticament l'home rabassut, que amb un plaer visible xarrupejava el líquid aromàtic—, que els homes freqüenten els cafès i els restaurants sols, i en canvi, les dones s'envolten d'amigues.

—Aquests són homes solitaris a qui deprimeix estar sols. I si ho estan no és perquè es facin insuportables als altres, sinó, més aviat, perquè ells mateixos no suporten ningú. Me'ls sé de memòria —va dir l'home espigat que lluia una calba pal·lida.

Títol: *Contes de la lluna absent*

Autora: Monika Zgustova

Editorial: Proa, 2010

«Una obra marcada per la greu malaltia que va patir el poeta.»

Carles Camps i Mundó La paraula i el seu contrari

Aquesta edició del Carles Riba ha coincidit amb el 50è aniversari de la mort del poeta, un fet que va decidir Carles Camps i Mundó a presentar-s'hi. «No tan sols perquè comparteixo la seva poesia d'idees, sinó també perquè és un mestre que ens mostra com fer front a les paraules, a les frases i a les metàfores.» L'obra se centra en la dialèctica entre la contingència de la paraula i el seu revers absolut, que és la mort. *La mort i la paraula* havia de ser el títol d'unes hipotètiques obres completes, però la greu malaltia que va patir el va decidir a titular així el poemari guardonat. «L'insòlit és que de sobte la mort va aparèixer no com una cosa externa, com allò que assenyala el límit, sinó que estava incorporada en mi mateix, formava part de mi. Aquest sentiment d'estranyesa, i de terror, és present en aquest llibre, que agafa, doncs, un tombant inesperat...»

Títol: *La mort i la paraula*
Autor: Carles Camps i Mundó
Editorial: PROA, 2010

Fragment del Premi Carles Riba de poesia

Estar sentint el món sense poder-lo dir,
¿és més silenci que el silenci que rep nom?
Estar sentint així, sense denominació,
com fan els animals, que senten amb l'instint,
¿és més silenci que el silenci que sentim silenciosos,
aquest silenci humà que dóna veu al buit sonor?
Perquè silenci, ¿què vol dir? ¿Adonada cessació de so?
¿O potser impossibilitat de designar
ni el propi gruny, ni el propi crit, ni el propi cant?

«La història de la protagonista reflecteix el nostre segle passat.»

Albert Llimós Una heroïna del segle xx

El finalista del Sant Jordi d'aquest any ens descobreix una jove promesa de les lletres catalanes. Albert Llimós es guanya la vida com a periodista esportiu, però, des que va llegir *Madame Bovary* sent adolescent, tenia molt clar que volia escriure una novel·la sobre una dona. Mica en mica, va sorgir el perfil de la Teresa, la protagonista de *La dona que fugia de la boira*. «La Teresa és una heroïna anònima que reflecteix també la història del segle xx a Catalunya.» L'obra ha begut de diferents fonts, però la inspiració més important ha vingut de la seva família. «En cap cas és una novel·la autobiogràfica, però la Teresa, a banda del nom, té elements de la meua àvia. Concretament, el seu coratge per lluitar i tirar endavant...» Lluny de sentir vertigen, el novel·lista recent se sent esperonat per aquest reconeixement. «Haver quedat finalista em motiva a seguir per aquest camí.»

Títol: *La dona que fugia de la boira*
Autor: Albert Llimós
Editorial: PROA, 2010

Fragment del finalista del Premi Sant Jordi

A poc a poc l'església s'anava buidant. Al fons de l'àbsida, parant l'orella amb atenció, encara es podia sentir el xiuxiueig d'una oració repetida una vegada i una altra. A fora, a la plaça, s'anaven formant petits cercles d'homes. Els uns conversaven en veu baixa, els altres caragolaven la cigarreta. Tots, però, miraven cap als afores del poble. Allí, al fons del carrer, encara es distingien les figures que desfilaven cap al cementiri. Era una comitiva reduïda, no més de vint persones que s'aplegaven al voltant d'aquell indret temut i respectat.

Per un bon ús de les abreviacions

Com s'abreuja número: *nº*, *n.* o *núm.*? I *carretera* o *avinguda*?

L'ús del plural *ONG's* és correcte? Per què *h* (hores) i *m* (metre) no porten punt?

Com s'abreugen els dies de la setmana en català? L'ús de les abreviacions (les abreviatures, els símbols i les sigles) és una necessitat dels llenguatges d'especialitat, però també de molts textos de llengua general.

Comenteu i amplieu el contingut de l'article al web:
AMB ENLLAÇ A LA GRAMÀTICA DE LA LLENGUA CATALANA (PROVISIONAL)

omnium.cat/article/3878

Per **Pilar Murtra**

Fotografia **Dani Codina**

Quan ens cal simplificar i tenim poc espai, les abreviacions ens aporten formes gràfiques reduïdes. Tanmateix, per molt que vulguem simplificar i estalviar espai, si les persones a qui ens adreçem no identifiquen a què es refereixen les formes abreujades que fem servir, no ens farem entendre.

L'ús de les abreviacions és convencional, com ho és l'ús de les majúscules i minúscules o el tipus de lletra. Per més que en diccionaris, articles i obres diverses es donen pautes per fer un bon ús d'aquests elements, el cert és que no podem parlar d'una regulació o norma única. A més, els tipus d'abreviacions utilitzats han anat variant amb el temps, i els canvis en la realitat comporten canvis en el llenguatge, en les denominacions de les coses. Actualment, s'observa una gran proliferació d'abreviacions, especialment de sigles, molt utilitzades per denominar organismes (*ICS* per *Institut Català de la Salut*, *UdG* per *Universitat de Girona*, etc.), partits polítics (*PSC*, *ERC*, *ICV*, etc.), publicacions (*DOGC* per *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, etc.) i de símbols, usats principalment en ciència i tecnologia (*m/s* per *metre per segon*, *K* per *potassi*, etc.). És lògic que la proliferació comporti vacil·lacions en l'ús, incoherències, canvis de modes i fins i tot contradiccions.

L'objectiu d'aquest article, doncs, un cop presentat breument el panorama, divers i complex, és donar algunes orientacions –en forma de pinzellades tenint en compte l'espai de què disposem–

sobre els criteris que s'apliquen a l'Administració de la Generalitat pel que fa a l'ús de les abreviacions.

Tipologia: abreviatures, sigles i acrònims, i símbols

Segons la tipologia més acceptada, parlem d'abreviatures, de sigles i acrònims, i de símbols.

Una **abreviatura** és un escurçament gràfic d'un mot o d'un sintagma (grup de mots), que es forma suprimint lletres internes o finals i que s'indica amb un punt o una barra. N'hi ha de simples –com ara *núm.* (número), *ctra.* (carretera), *av.* (avinguda), *e/* (efecte) o *p/* (pagaré)– i n'hi ha de compostes –com ara *p. e.* (per exemple), *c/c* (compte corrent) o *p. d.* (per delegació).

Més exemples:

Dies de la setmana: *dl.* (dilluns), *dt.* (dimarts), *dc.* (dimecres), *dj.* (dijous), *dv.* (divendres), *ds.* (dissabte) i *dg.* (diumenge).

Mesos: *gen.* (gener), *febr.* (febrer), *abr.* (abril), *jul.* (juliol), *ag.* (agost), *set.* (setembre), *oct.* (octubre), *nov.* (novembre) i *des.* (desembre); **març, maig i juny no s'abreugen.**

Les **sigles** són abreviacions formades per la unió de parts d'un sintagma, que s'utilitzen com a substitució d'aquest i en plena equivalència. El sintagma abreujat tant pot ser un nom propi com un nom comú. Per exemple, *ICS* (Institut Català de la Salut) i *ADN* (àcid desoxiribonucleic).

Un tipus d'abreviació pròxima a la sigla és l'**acrònim**, que s'obté a partir del truncament dels components del sintagma, sense que necessàriament aquests formants hagin de ser inicials de paraula o correspondre's amb síl·labes. Amb aquest sistema de formació s'han creat tant noms propis (*INSETUR*: Institut Superior d'Estudis Turístics; *INCAVI*: Institut Català de la Vinya i el Vi) com comuns (*radar*: *radio detecting and ranging*, *motel*: *motorist + hotel*).

Les sigles i els acrònims s'escriuen sense deixar espais en blanc entre lletres i sense punts. Com a norma general, les sigles s'escriuen en majúscules (*UGT*, *DNI*, *IVA*). Els acrònims corresponents a noms propis es poden escriure amb totes les lletres majúscules o amb la lletra inicial majúscula: *RENFE* o *Renfe*. També s'escriuen en minúscules les sigles i els acrònims lexicalitzats (que s'han incorporat a la llengua general com a paraula a causa de l'alta freqüència d'ús, de l'analogia amb altres paraules del mateix camp semàntic i de la necessitat de derivació): *ovni* (objecte volador no identificat), *les pimes* (petites i mitjanes empreses).

Observem com el plural de noms comuns originats a partir de la lexicalització d'una sigla o un acrònim es forma regularment (*radars*, *mòdems*). En canvi, el plural d'una sigla no s'especifica gràficament de cap manera, ni afegint una *s* al final ni duplicant-ne els components (encara que n'hi hagi que l'ús les ha consolidat, com ara *CCOO* o *PPCC*). Davant la necessitat de pluralitzar moltes sigles (*tres DVD*, *diferents URL*, *les ONG*, etc.), hi ha qui defensa que cal fer un pas més i posar en un mateix pla la llengua escrita (*tres DVDs*) i la oral (diem *tres de-ve-des*).

El **símbol** és un signe gràfic que, en la ciència i la tècnica, representa una paraula, un sintagma o un valor i no porta mai punt abreviatiu. Per exemple, **€** (euro). Majoritàriament, els símbols responen a una convenció, sovint internacional i establerta per organismes competents en la matèria. Per tant, no els creen lliurement els usuaris d'una llengua. És precisament aquesta convencionalitat el que permet la comprensió interlingüística en diferents camps (les matemàtiques, la física, la química, el sistema internacional d'unitats, etc.). Per exemple: *mg* (mil·ligram), *Hz* (hertz), *H* (hidrogen), etc.

L'ús als topònims

D'acord amb els criteris de la Comissió de Toponímia de Catalunya, en la retolació de noms de lloc es recomana escriure, sempre que sigui possible, els noms complets. Si cal abreujar algun mot, convé escriure només la inicial del determinatiu del topònim seguida d'un punt: les Planes d'H. (les Planes d'Hostoles).

Cal, però, tenir en compte que, en alguns casos, la part identificativa del nom d'una població no és el primer element, sinó el segon (Ribes és la denominació històrica i genuïna de Sant Pere de Ribes). Com que aquests casos resulten difícils de resoldre (és a dir, que la solució resulti identificativa per als habitants de la població i no indueixi a desorientació geogràfica per a la gent de fora), s'ha d'intentar mantenir la denominació completa.

Els topònims basats en noms de sants es poden abreujar amb les formes *St.* i *Sta.*: *St. Joan de les A.* (Sant Joan de les Abadesses), *Sta. Coloma de Q.* (Santa Coloma de Queralt).

Críteris generals d'ús

Per fer que un text sigui clar i fàcilment comprensible, l'ús que es fa de les abreviacions ha de ser molt mesurat i, en tots els casos, coherent i pertinent. Per aquest motiu, hi ha una sèrie de críteris generals que ajuden a trobar el punt d'equilibri entre la simplificació que representen les abreviacions i la comprensió del text. Vegem-ne uns quants.

L'ús d'abreviacions és indicat per a taules, gràfics, llistes, quadres sinòptics, classificacions i en altres casos similars que requereixen comprimir el text en benefici d'una informació més completa. En aquests casos també és freqüent una reducció de la mida de la lletra.

S'ha de tenir present, tot i la recomanació restrictiva en la utilització d'abreviacions, que n'hi ha de molt freqüents i d'ús molt estès que poden ser compreses fàcilment per tothom, sobretot si el context afavoreix la comprensió. És el cas, per exemple, de les abreviatures de les vies públiques en les adreces (*pg. de Gràcia*), de les sigles més conegudes (*IVA*) o dels símbols que acompanyen xifres (*135 cm*).

Més exemples:

Abreviatures i sigles freqüents pel que fa a vies públiques: *àt.* (àtic), *s/àt* (sobreatic), *autop.* (autopista), *av.* (avinguda), *b.* (barri), *bda.* (baixada), *bnc.* (barranc), *c.* o *c/* (carrer), *cró.* (carreró), *ctra.* (carretera), *CP* (codi postal), *drec.* (drecera), *dra.* (dreta), *entl.* (entresòl), *esc.* (escala), *esq.* (esquerre/a), *fca.* (finca), *n.* o *núm.*

(número), *s/n* (sense número), *ptge.* (passatge), *pg.* (passeig), *pl.* (plaça), *pol.* (polígon), *pta.* (porta), *ptal.* (portal), *pral.* (principal), *pda.* (pujada), *rbla.* (rambla), *rda.* (ronda), *trav.* (travessera), *trv.* (travessia), *urb.* (urbanització), *v.* (via), etc.

Quan, per manca d'espai, no hi hagi una altra solució que recórrer a les abreviacions ja fixades i, fins i tot, crear-ne de noves, cal que es puguin desxifrar fàcilment escrivint el desplegament al costat de l'abreviació la primera vegada que apareix –per exemple: *Consell General del Poder Judicial (CGPJ)*–, explicant-ne el significat a peu de pàgina, fent una llista de les abreviacions al començament del document, etc.

Per a un ús adequat de les abreviacions, cal tenir en compte el tipus de persona a qui va adreçat el text i el tipus de text. S'han de distingir els documents interns d'una entitat o d'un organisme dels externs, els adreçats a especialistes dels adreçats al públic en general, etc. En els documents externs i els adreçats al públic en general, convé utilitzar les abreviacions indispensables. I com més formal és un text menys abreviacions es fan servir. Cal tenir en compte, però, que en els textos tècnics i científics s'utilitzen abreviacions pròpies dels diferents llenguatges d'especialitat (matemàtiques, química, informàtica, biblioteconomia, etc.).

Pel que fa als mots que es poden abreviar amb una abreviatura i amb una sigla o un símbol, sempre que sigui possible, és preferible utilitzar les sigles (per qüestions

d'economia d'espai) o els símbols (a causa del seu ús internacional) abans que les abreviatures. Per exemple: és preferible *SA* en lloc de *s. a.*, per *societat anònima*.

Finalment, insistim en el criteri de coherència. En un mateix text no s'han de barrejar tipus diferents d'abreviacions. Per exemple: abreviatures llatines i catalanes (*vid.* i *veg.*), diferents formes d'una mateixa abreviatura (*v.* i *veg.*), diferents grafies per als ordinals (*2n.* i *3r*), etc. ◊

>>> **Pilar Murtra**, del Servei de Recursos Lingüístics de la Secretaria de Política Lingüística.

Per llegir una mica més sobre abreviacions

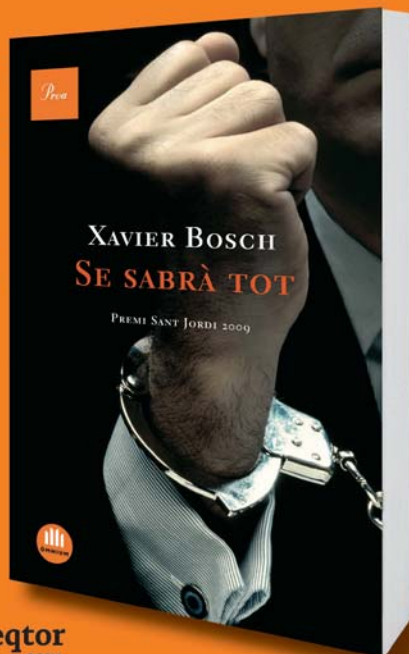
> MESTRES, Josep M. [et al.]. *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*. 2a ed., rev. i ampliada. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001.

> MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. «IX. Les abreviacions». A: *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 4a ed., rev. i actual. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona; Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2009, p. 319-384.

> SOLÀ, Joan; PUJOL, Josep M. «7. Abreviatures». A: *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. 3a ed., rev. Barcelona: Empúries, 2000, p. 219-262.

PREMI
SANT JORDI

«El càrrec em va durar unes sabates».

FINALISTA
PREMI
SANT JORDI

Joves d'Òmnium a Manresa pàg. 36 Noves seus i noves juntes rectores arreu del territori pàg. 37 Joan Badia lidera la nova etapa d'Escola Catalana pàg. 38 Els cicles d'Òmnium pàg. 41 La Federació Lull pàg. 42 Coneguem Òmnium Alt Penedès pàg. 44 Balanç del mandat del president Jordi Porta pàg. 49

ÒC Notícies

134

Durant el matí del dissabte 20 de març, la seu d'Òmnium va acollir una gran participació electoral.

Muriel Casals va presentar tots els membres de la Junta renovada després de prendre possessió del seu càrrec.

Fotografies: Dani Codina

Els socis escullen Muriel Casals com a nova presidenta

L'Assemblea General Ordinària del 2010 celebrada el passat 20 de març ha servit no només perquè els socis puguin opinar sobre el rumb de l'entitat, sinó també per escollir una nova figura al seu capdavant. Així, després de vuit anys de mandat, Jordi Porta ha deixat la presidència d'Òmnium per cedir el relleu a Muriel Casals. La nova presidenta, que ja havia entrat a formar part de la Junta Directiva com a vocal durant les eleccions del 2008, és economista, ha estat vicerectora de la UAB, ha format part de la Junta de l'Ateneu Barcelonès durant quatre anys amb Oriol Bohigas i des del 2007 és presidenta d'Opinió Catalana. Casals i la resta de noms de la seva candidatura tenen la màxima confiança del president sortint i representen un espectre divers de la societat civil catalana.

Jordi Porta: el canvi a Òmnium

El pas de 15.000 a 21.000 socis, la propietat del local del carrer Diputació o el rejuveniment de l'entitat són alguns dels senyals del gran canvi impulsat per Porta al capdavant d'Òmnium. Però encara ho són més el programa Quedem? o les últimes edicions de la Nit de Santa Llúcia, amb Carles Santos o la Fura dels Baus. Tot això sense oblidar la capacitat d'influència política i social que ha tingut en el món del sobiranisme. Per aquest motiu, els socis i sòcies que van assistir a l'Assemblea el van ovacionar fortament.

Òmnium 2.1

Tal com dicten els estatuts, cada dos anys la meitat de la Junta Directiva se sotmet a eleccions. En aquest cas, l'única candidatura era la continuista, amb alguns noms que es presentaven a reelecció i d'altres que deixaven pas a noves cares. Amb la denominació Òmnium 2.1, aplegava també Joan Abellà, Vinyet Panyella, Toni Reig, Xevi Montoya, Rita Marzoa, Carles Cuní, Vicent Sanchis, Oleguer Serra, Jordi Cuixart, Gerard Birbe, Josep M. Solé Sabaté, Joaquim Colominas, Roger Buch, Sònia Llinàs i Josep Maria Forné. De la junta actual se'n van, a més de Jordi Porta, Miquel Sellarès, Marta Rovira, Jordi Foz, Raimon Rivera i Jordi Sumarroca.

Tot i haver-hi una única candidatura, un total de 674 socis van passar per la seu nacional a dipositar el seu vot. Un cop tancades les urnes, l'Assemblea va tenir lloc a l'Hotel Berna de Barcelona, on el primer punt va ser fer balanç de l'activitat d'Òmnium durant l'últim any. La creació de projectes que responen a necessitats de la societat catalana actual, el fort increment de socis i la renovació de la imatge van ser les principals conclusions d'aquest repàs. A més, es va explicar amb detall el creixement econòmic de l'entitat, que es deu, principalment, a l'augment de quotes de socis. Finalment, es van aprovar el pla de treball que l'entitat ha plantejat per al 2010 i el pressupost presentat.

Joves d'Òmnium es reuneixen en una segona trobada a Manresa

1

2

- 1) Mònica Sabata, Joaquim Boixareu i Àngel Cortadelles en una de les taules rodones.
- 2) Joan Abellà i Toni Reig van cloure la trobada exposant el punt de vista d'Òmnium.
- 3) La trentena de participants provenien de diferents punts dels Països Catalans.

Manresa va acollir a finals d'any la Segona Trobada de Joves d'Òmnium; la primera va tenir lloc ara fa un any a Coma-ruga. Es tracta d'un espai de formació i reflexió que, alhora, permet als socis més joves de l'entitat crear xarxa amb gent de la mateixa edat i de diferents territoris.

Una trentena de joves d'arreu de Catalunya i alguns de les Illes Balears van passar un cap de setmana a l'alberg de joventut de Manresa on, després de la salutació del president d'Òmnium Bages, Jaume Puig, van tenir lloc diverses taules rodones. Sota el títol «Catalunya i els Països Catalans», Jaume Hortolà, de l'Associació Cultural Cívica Tirant Lo Blanc; Toni Trobat, de l'Obra Cultural Balear, i Àlvar Thomas, sociòleg, van posar en qüestió el concepte de Països Catalans. La jornada va continuar amb la projecció de la pel·lícula *Cataluña Espanya* i amb les reflexions de la seva directora, Isona Passola, i del periodista Francesc-Marc

Àlvaro. Els participants van poder gaudir d'una visita guiada pels carrers de Manresa i van descobrir, així, alguns detalls de la localitat on es trobaven.

Mònica Sabata, presidenta de la Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR); Joaquim Boixareu, membre de la junta de FemCat, Fundació Privada d'Empresaris, i Àngel Cortadelles, director general de relacions internacionals de la Generalitat de Catalunya, van reflexionar a l'entorn de la relació entre Catalunya, Europa i el món. La trobada es va tancar amb una sessió de conclusions encapçalada per Joan Abellà, vicepresident d'Òmnium Cultural, i Toni Reig, membre de la junta nacional.

També van tenir lloc altres activitats per afavorir la coneixença i l'intercanvi d'experiències entre els participants durant els diferents moments de convivència del cap de setmana.

3

El primer any de vida d'Òmnium.cat es tanca amb més de 248.000 visites

El web renovat d'Òmnium Cultural ha tancat l'any 2009 amb més de 248.000 visites i amb una mitjana mensual de més de 20.000. Les visites es distribueixen per l'ampli volum de continguts del web corporatiu, que engloba la major part d'activitats, notícies, articles, vídeos, campanyes i projectes de l'entitat.

Un dels espais més consultats és l'agenda, que recull totes les activitats organitzades per Òmnium arreu del Principat. Aquesta secció conté prop de 40 activitats mensuals, la majoria de les quals són gratuïtes i obertes a tota la ciutadania.

Entre els nous apartats que es consoliden amb èxit destaquen el bloc de Jordi Porta i l'espai Òmnium TV, que recull vídeos de producció pròpia i de temàtiques tan diverses com debats, actes festius i reivindicatius, i conferències. Altres espais que es consoliden a la xarxa és el grup d'Òmnium al Facebook i al Twitter, des d'on els simpatitzants poden fer seguiment de l'activitat diària. Cal destacar també la possibilitat dels lectors a fer comentaris sobre les notícies, activitats i articles que es publiquen. D'aquesta manera, tothom pot fer sentir la seva veu al web d'Òmnium.

Òmnium Cultural estrena noves seus i renova diferents juntes rectores

Durant els últims mesos les diferents seus d'Òmnium han realitzat les respectives assemblees generals, on s'ha fet balanç de l'activitat del 2009, s'han aprovat els comptes i s'ha presentat el pla de treball del 2010 i el corresponent pressupost. Aquest cicle d'assemblees, però, també ha anat acompanyat de la constitució formal de noves seus territorials així com de renovació de diferents juntes rectores.

Des d'enguany, Òmnium suma una nova seu territorial a la Selva, arran de la fusió dels dos grups actius que l'entitat tenia fins al moment a Santa Coloma de Farners i Lloret de Mar. Així, Carles Estapé i Albert Ciurana passen a presidir la nova junta d'Òmnium la Selva que, amb més de 250 socis, encara el repte de treballar en una comarca desigual i d'estructura complexa. Marta Rieradevall, com a secretària, i Baltasar Julià, com a tresorer, conjuntament amb deu vocalies, componen la resta de la nova junta.

Alhora, i ja durant el mes de març, Òmnium Rubí ha celebrat la seva assemblea constituent. Amb més de 140 socis, aquest grup local esdevé la quarta seu de l'entitat al Vallès Occidental. Guifré Lloses és la persona escollida al capdavant de la nova junta rectora, que d'uns mesos ençà ja organitzava diferents activitats.

Més enllà de les noves seus territorials i grups locals, cal parlar d'altres novetats.

En aquest sentit, aquesta tanda d'assemblees ha servit també per renovar diferents juntes rectores, on destaquen els casos de l'Hospitalet de Llobregat i de l'Alt Penedès.

Amb gairebé 200 socis, Òmnium l'Hospitalet de Llobregat ha aprofitat aquesta assemblea per donar pas a noves generacions després dels gairebé vint anys de mandat de l'equip actual. Joaquim Espejo, el president sortint, ha fet balanç de la tasca realitzada per l'anterior equip. La nova presidenta, Meritxell Escuder, ha manifestat que «aquesta nova junta pretén dinamitzar la vida associativa a la ciutat tot treballant pels objectius de l'entitat, que són promoure la normalització de la llengua catalana, la cultura i la identitat nacionals de Catalunya». L'acompanyaran en aquesta nova junta Daniel Velasco (vicepresident), Jordi Millán (secretari) i Jesús Palomar (tresorer). Les cinc vocalies seran ocupades per Ramon I. Canyelles, els germans Joan i Josep Moya, Antoni Garcia i el fins ara president, Joaquim Espejo. La junta fou escollida, en format de llistes obertes, per pràctica unanimitat dels socis assistents.

D'altra banda, Òmnium Alt Penedès ha incorporat a la seva junta un seguit de nous membres, tots ells per sota dels trenta anys, amb la voluntat de rejuvenir i dinamitzar l'entitat. Així, Sergi Sabaté, de Sant Sadurní d'Anoia, entra com a vicepresident; Jeroni Tutusaus,

de Sant Quintí de Mediona, ho fa com a secretari, i Guillem Carol, de Subirats, i Pere Sàbat, també de Sant Quintí, com a vocals. Els quatre joves integrants, que van ser escollits per majoria absoluta, van explicar que emprenen aquesta nova responsabilitat «amb molta il·lusió i amb moltes ganes de treballar». Sergi Sabaté, nou vicepresident, va dir en concloure l'acte que «és bo per a Òmnium que els joves ens impliquem activament a l'entitat, i espero ajudar a potenciar la identitat de la institució entre la població del Penedès». El president comarcal de l'entitat, Ricard Serra, va destacar que «és molt important que els joves s'impliquin ens entitats com Òmnium Cultural» i va apuntar que «amb les noves incorporacions esperem continuar treballant i engegant projectes de referència a la comarca».

Finalment, la tanda d'assemblees celebrada per les diferents seus territorials i grups locals ha servit per constatar el creixement experimentat d'un any per l'altre.

- 1) La nova presidenta de la seu de l'Hospitalet de Llobregat amb el president sortint, Joaquim Espejo, i Jordi Bosch, de la Junta Nacional.
- 2) Òmnium Alt Penedès ha incorporat a la seva junta nous membres per sota dels trenta anys.
- 3) El moment de les votacions per escollir la Junta de la nova seu de la Selva.

1

2

3

Joan Badia lidera la nova etapa d'*Escola Catalana*, la històrica revista d'educació editada per Òmnium

El passat mes de desembre, *Escola Catalana*, la històrica publicació editada per Òmnium, arribava al número 461. La revista, que ja compta amb quaranta-quatre anys al servei del món educatiu català, ha començat el 2010 fent diversos canvis en la seva organització. Al mes de gener ha estrenat nou director, Joan Badia, juntament amb un consell de redacció renovat, en el qual participaran professionals de diferents àmbits del sector com són Susanna Arànega, Rosa Boixaderas, Pere Martí i Colom, Amaya Saura, Montse Torra, Anna Joloch, Pere Martí i Bertran i Sònia Llinàs. Badia va formar part de la Junta d'Òmnium fa 8 anys i aporta a la publicació una llarga trajectòria en educació. Fins al juny de 2009 fou el director general d'Innovació Educativa de la Generalitat de Catalunya.

Agraïment a l'equip sortint

Al llarg d'aquest 2010, els lectors veuran canvis en la revista, que continuarà amb el mateix compromís de generar opinió i reflexió al voltant de l'educació als Països Catalans, però amb la intenció de traspassar els límits dels espais físics dels centres escolars, anar més enllà i fer una aportació a la societat en general,

perquè, en definitiva, l'educació al nostre país ha d'interessar tothom.

La Junta Directiva d'Òmnium Cultural ha donat la benvinguda a aquesta nova etapa i agraeix «la feina ininterrompuda» durant vint anys del que fins ara havia estat el consell de redacció, dirigit per Carme Alcoverro.

El nou director, Joan Badia.

La capçalera, dirigida fins ara per Carme Alcoverro, suma quaranta-quatre anys al servei del món educatiu.

Escola Catalana, present a l'Expolangues de París de la mà de l'APPEC

L'Associació de Publicacions Periòdiques en Català d'Abast Nacional (APPEC) ha assistit a la Fira Internacional d'Idiomes Expolangues, la més important del seu gènere a Europa, que s'ha portat a terme dels dies 3 al 6 de febrer a la ciutat de París. L'APPEC hi ha exposat les revistes que aplega, més de 140, totes elles escrites en llengua catalana, de subscripció no gratuïta i de venda al públic. *Escola Catalana* és una d'aquestes publicacions.

Sota el lema *El català, una llengua de 10.000.000 d'europes*, l'edició del 2010

Un dels expositors de l'APPEC a la fira Expolangues.

ha tingut el català com la llengua convidada d'una fira que té com a objectiu presentar les diverses possibilitats d'aprendre un idioma i informar sobre les cultures, les característiques lingüístiques i els programes d'educació que hi participen.

Hi volem destacar la presentació de *Catalan Magazine*, una nova publicació trimestral que presenta una selecció d'articles publicats prèviament a les revistes, en la seva traducció a l'anglès. Amb aquest nou treball l'APPEC vol mostrar la qualitat de la producció feta per les revistes del nostre país i poder així establir vincles amb altres capçaleres i entitats de l'exterior.

S'enforteix la complicitat entre Moritz i Òmnium

Des de principis d'any i fins a finals de 2012, Moritz serà la patrocinadora oficial d'Òmnium Cultural en tres de les activitats principals de l'entitat: per ordre cronològic, la Diada de Sant Jordi, els dies 22 i 23 d'abril; la Festa per la Llibertat que organitza amb motiu de l'11 de setembre, i la Festa de les Lletres Catalanes-Nit de Santa Llúcia que se celebra al mes de desembre. Això és així gràcies al conveni de col·laboració publicitària i patrocini

signat entre la nostra entitat i l'empresa d'elaboració, comercialització i distribució de cerveses.

D'aquesta forma, Òmnium i Moritz fan oficial una col·laboració que, de forma més puntual, ja havien mantingut en altres ocasions. El conveni, formalitzat davant notari, l'han signat, d'una banda, el director general de Moritz, Albert Castellón, i de l'altra, la directora d'Òmnium, Marta Buch.

Acord de col·laboració amb la Confederació de Comerç de Catalunya

La signatura d'un conveni de col·laboració entre Òmnium Cultural i la Confederació de Comerç de Catalunya (CCC) apropa ambdues entitats per treballar plegades per al foment de l'ús social del català en l'àmbit de la restauració. El conveni, signat pel president de la CCC, Pere Llorens, i pel president d'Òmnium, Jordi Porta, té una durada inicial de dos anys i es concreta en un seguit de pactes en pro de la normalització de l'ús de la llengua pròpia en els sectors del comerç, dels serveis i del turisme a Catalunya.

A partir d'ara, ambdues entitats compartiran la informació de les actuacions que cadascuna dugui a terme pel que respecta a la normalització lingüística. Així, col·laboraran en la difusió, a través dels

seus mitjans habituals, de les campanyes i accions que s'hi duguin a terme, a fi i efecte d'augmentar la visibilitat i la repercussió de llurs iniciatives.

Destaca la campanya «Oberts al català», que té el suport de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona, la qual proporciona una guia per «instalar-se comercialment en català». A més a més, l'entitat que representa el comerç català ha col·laborat en l'edició del calendari de tradicions i costums d'Òmnium.

Els presidents de la CCC i d'Òmnium signen un conveni en pro de l'ús normalitzat de la llengua al comerç, els serveis i el turisme de Catalunya.

L'AVENÇ

La revista que cal llegir,
la revista que es fa llegir

SUBSCRIU-T'HI

Telèfon 93 245 79 21 / Fax 93 265 44 16

www.lavenc.cat o en format digital a www.quiosc.cat

Cloenda de l'Any Amades a diferents poblacions catalanes

Al llarg de l'any 2009, i amb motiu del cinquantè aniversari de la mort de l'etnòleg i folklorista barceloní Joan Amades i Gelats (1890-1959), l'associació cultural homònima ha promogut un seguit d'activitats arreu del país per recordar, reivindicar i promoure la seva figura, d'una importància cabdal per a la compilació, recull i difusió de la cultura popular cata-

lana i on sobresurt de manera molt especial el *Costumari català* (1956). El passat 17 de gener, tot coincidint amb el dia de la seva mort, es va dur a terme un darrer acte simbòlic d'homenatge a diferents poblacions catalanes, a les portes de diferents ajuntaments, amb una enlairada de globus i la lectura del manifest de l'Any Amades 2009.

Una de les prop de 5.000 il·lustracions del *Costumari català*, editat per primer cop el 1956.

Òmnium dóna suport al naixement de la Casa Amaziga

A principis d'any, la seu nacional d'Òmnium va acollir i donar suport a la presentació de la nova Casa Amaziga de Catalunya. Entre els seus objectius hi ha el de fer visibles les realitats catalana i amaziga al nostre país i a la Tamazgha, un conjunt de territoris que s'estén, de manera discontinua, des de l'Oceà Atlàntic fins a l'oest d'Egipte, conegut com el Magrib, perquè aquest fou el nom que li donà la colonització àrab. A Catalunya es calcula que el 80% de la població magribina és d'origen amazic, fet que situa la seva llengua en la tercera més parlada a Catalunya.

El web de la Casa Amaziga permet l'apropament entre les cultures amaziga i catalana

FiraMerCAT

GIRONA, del 4 al 6 de juny de 2010
 Palau de Fres

de tot CAT

www.detotcat.cat

On tot el que es ven parla català

salut, ALIMENTACIÓ, cerveses, caves i vins, NOVES TECNOLOGIES, articles de regal, artesanía, ELECTRODOMÈSTICS, papereria, mòbils, GPS, roba i calçat, llibres, bricolatge, JOGUINES, esports, parament de la llar, MÚSICA, ludoteca, còmics, cultura

Actualitat a debat a Els Dijous de l'Òmnium

Aquest trimestre el cicle ha estat marcat per dos temes que han estat al centre de l'agenda política i social. D'una banda, l'entitat va convidar representants de diversos sectors del cinema per parlar del **projecte de Llei del cinema de Catalunya**, aprovat al gener pel Govern i que es tramitarà per la via d'urgència al Parlament, fet que permetria que la nova normativa entrés en vigor al juny. Mentre Xavier Atance defensa la posició de l'Associació de Productors Independents de Catalunya, Enric Gratacós va donar el punt de vista de les sales d'exhibició, Santi Lapeira va parlar en nom de l'Acadèmia del Cinema Català i Eduard Voltas va explicar els arguments de la Conselleria de Cultura. Pocs dies després de la polèmica vaga de cinemes en protesta per la Llei i del lliurament d'uns Premis Gaudí on aquesta també va estar en el punt de mira, el debat va gaudir d'una gran participació per part del públic.

De l'altra banda, Alfons López Tena, Toni Reig, Josep Camprubí i Jordi Fàbrega van posar sobre la taula el fenomen de les **consultes sobre la independència**. Partint del fet que la consulta pionera d'Arenys de Munt va fer que Catalunya aparegués als mitjans de comunicació de tot el món, es va generar un debat al voltant d'aquesta iniciativa per la qual milers de voluntaris han treballat de manera desinteressada.

Els Dijous també han permès parlar de temes tant diversos com la biodiversitat dels Països Catalans, la premsa dins l'espai comunicatiu català o figures de l'art i la ciència com Màrius Torres, Isaac Albéniz o Narcís Monturiol. Destaca, així mateix, la sessió dedicada a **conversar amb Jordi Porta**, el qual va compartir amb socis i simpatitzants el balanç de la tasca feta durant 8 anys com a president de la nostra entitat. Durant el seu parlament, el president sortint d'Òmnium va recordar els inicis del seu mandat, l'any 2002. Començava aleshores el que Porta considera «una tercera etapa de l'entitat» (la primera, la situa entre els anys 1961 i 1980, i la segona, entre 1981 i 2001) caracteritzada per una «clara voluntat de modernització» i que «segur que continuarà per molts anys amb Muriel Casals al capdavant.»

A dalt, els ponents de la taula rodona sobre el projecte de Llei del cinema de Catalunya. Al mig, els participants a la sessió sobre la biodiversitat. A sota, els presidents entrant i sortint d'Òmnium.

Fotografies: Dani Codina

Presentacions de productes culturals

La seu de l'entitat segueix fent difusió de productes relacionats amb la llengua, la cultura i el país a través del cicle Dimecres Presentem... Així, el trimestre va començar amb la presentació d'un estudi del Cercle XXI basat en la situació de l'ús oral de la llengua catalana i les bones pràctiques que s'hi relacionen. Bernat Joan, Miquel Strubell i Marta Torres ens van fer reflexionar sobre el paper que juguem tots nosaltres com a parlants d'una llengua.

A través de la biografia de Paco Candel, el cicle va retre homenatge a la figura d'aquest nom clau de la literatura catalana del segle XX i imprescindible en la crònica social de la nostra història recent. El periodista Genís Sinca va explicar com el seu llibre *La providència es diu Paco* retrata l'autor d'obres clau com *Els altres catalans* o *Donde la ciudad cambia su nombre*.

La poesia també va ser present de la mà de Teresa Colom, que va oferir un petit recital de poemes de la seva última obra, *On tot és vidre*, acompanyada de l'escriptor David Castillo com a prologuista.

Finalment, el cicle ha acollit la presentació de *Les identitats a la Catalunya contemporània*, un conjunt d'articles de diversos autors que intenta analitzar, des de diverses perspectives, per quina raó és tan intens el debat identitari nacionalista a Catalunya.

L'Obra Cultural Balear renova la seva Junta

A principis de març, l'Obra Cultural Balear (OCB) va celebrar la seva Assemblea anual per tal de presentar davant dels socis la memòria del 2009 i el pla de treball del 2010, així com l'estat de comptes i el pressupost. Tot i això, enguany, els socis podien també votar els candidats de la Junta. La candidatura guanyadora estava encapçalada per Jaume Mateu, que tornava a presentar-se com a president. Maria Isabel Cerdó Capellà, que fa quatre anys es va incorporar com a vocal, n'ha assumit la vicepresidència. A més, Maria de Lluc Amengual Capó, que va ésser elegida vocal a la renovació parcial de fa dos anys, serà la nova secretària. Francesc Bellés i Robot repetirà com a tresorer i Caterina Sánchez Sansó, Caterina Canyelles Marquès i Josep de Luis Ferrer, com a vocals. Les novetats són l'entrada de Carme Sánchez Alemany, portaveu de Joves de Mallorca per la Llengua, i de representants de la Xarxa Territorial, com Apol·lònia Bonet Sánchez, enllaç de Ses Salines; Antoni Colomer i Llobera, de l'OCB d'Artà, i Agustí

Josep Aguiló Llofriu, membre de la Plataforma Calvià per la Llengua. Tots ells són vocals.

Mateu ha remarcat la voluntat de continuar creixent en xarxa territorial –obrint delegacions a més pobles– i en base social –amb un increment major del nombre de socis–, impulsar campanyes a favor de l'ús social de la llengua i defensar de manera constant els drets lingüístics dels ciutadans, com també promoure Can Alcover com a un dels centres principals de la cultura a Mallorca. També ha remarcat que l'any 2012 l'entitat arribarà als seus cinquanta anys d'existència i que la nova junta directiva haurà de commemorar com toca aquesta efemèride.

Uns dies abans de les eleccions, el coordinador de l'Obra Cultural Balear, Tomeu Martí, va fer la conferència Quatre anys de Més per l'Obra, en el decurs de la qual va fer un balanç de la feina feta per la candidatura que ha portat les regnes de l'entitat durant el període 2005-2010.

La nova Junta de l'Obra Cultural Balear ja ha començat a treballar conjuntament.

S'amplia fins al maig el termini de recollida de signatures per a la ILP *Televisió sense fronteres*

La campanya continua a bon ritme, de manera que a hores d'ara des d'Acció Cultural del País Valencià comptabilitzen més de 400.000 signatures recollides del total de 500.000 que calen. Això ha estat possible gràcies als 2.500 fedataris i a la col·laboració de tots els sindicats, els partits polítics, col·legis professionals, institucions i les principals associacions culturals, esportives i de tota mena del País Valencià, Catalunya i les Illes Balears.

La campanya, que tenia previst finalitzar la primera setmana de març (ja que la Junta Electoral Central demanava lliurar les signatures el 24 de març a Madrid), s'amplia 3 mesos, amb la qual cosa finalitzarà l'última setmana de maig, i les signatures es lliuraran al mes de juny. Aquesta ampliació del calendari ha estat una decisió de la Junta davant del fet que, en l'inici de la campanya, s'havien produït diversos problemes burocràtics a l'hora de segellar els fulls de signatures i altres que van retardar la possibilitat de començar a recollir-ne més de 2 mesos respecte a la data oficial d'inici, provocant un perjudici a l'organització. Ara, la Junta corregeix aquest error i amplia el termini de recollida de signatures per compensar-lo.

El fet d'haver superat les 400.000 signatures i que es disposi dels mesos de març, abril i maig per continuar recollint-ne anima Acció Cultural del País Valencià i tots els seus col·laboradors a seguir amb força aquest repte i aconseguir-ne el màxim.

Montserrat Abelló obre el VII curs de Literatura Catalana a l'Alt Empordà

A través d'onze sessions a càrrec de professors dels instituts de secundària de Figueres, aquest curs ofereix una aproximació a la trajectòria i l'obra d'alguns dels escriptors més representatius de les lletres catalanes. La poeta, traductora i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2008, Montserrat Abelló, va impartir la lliçó inaugural d'aquest curs, organitzat per Òmnium Alt Empordà.

Aquesta seu territorial també realitza un Curs de Llenguatge Administratiu i Comercial especialment dedicat a personal administratiu d'empreses i institucions alt empordaneses a càrrec de la sòcia Carme Pagès. Finalment, els socis de l'Alt Empordà han pogut participar en una excursió a Sant Llorenç de Cerdans, al Vallespir, per assistir a *La Festa de l'Ós*, una tradició emmarcada en el Carnestoltes.

Primer cicle sobre Llengua i Dret al Bages

A més d'impulsar l'organització de la consulta sobre la independència a Manresa i comarca per al 25 d'abril, Òmnium Bages ha organitzat el primer cicle sobre Llengua i Dret, amb la col·laboració del Col·legi d'Advocats de Manresa, el Col·legi Oficial de Gestors Administratius de Catalunya, el Col·legi dels Procuradors dels Tribunals de Manresa i l'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia. L'objectiu ha estat reflexionar sobre l'ús de la llengua en els jutjats, les notaries, els registres civils o amb els professionals del dret, com també sobre la poca voluntat de l'Estat per exigir el coneixement de la llengua cooficial i vetllar pels drets lingüístics del ciutadà.

La conferència *Tres aspectes de la llengua catalana*, del professor i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2009, Joan Solà, va obrir el cicle, que va continuar amb una taula col·loqui amb els professionals del dret i una taula rodona sobre el català a l'Administració de Justícia. Finalment, més d'un centenar de persones van assistir a la conferència de cloenda del jurista Alfons López Tena, el 15 de gener, sobre La discriminació del català pel Regne d'Espanya: lleis, pràctiques i incompliments, en què l'exvocal del Consell General del Poder Judicial va explicar la situació d'indefensió amb què es troba el ciutadà davant la justícia espanyola, la qual incompleix reiteradament i impunement la legislació sobre usos lingüístics.

El cicle de conferències es va celebrar a l'Auditori de Caixa Manresa.

Diàlegs sobre el país a Badalona

Òmnium compleix 25 anys d'existència al **Barcelonès Nord**. L'activitat més destacada de la commemoració –que es va iniciar la vigília de la Diada amb una jornada de portes obertes al nou local de l'entitat, al carrer de la Costa, 13, a Dalt de la Vila– és el cicle de diàlegs *Què volem ser?*, una reflexió sobre la situació actual i l'evolució del país i la ciutat. A través d'un novedós format, **Òmnium Barcelonès Nord** ha establert un diàleg entre dues personalitats –una de Badalona i una altra, considerada referent nacional– de dues generacions diferents. Els convidats analitzen què s'ha fet, què s'està fent i què s'ha de fer en àmbits com la participació, el catalanisme a l'àrea metropolitana, l'encaix de la immigració i la indústria cultural.

Participació, catalanisme metropolità, cultura

Amb el títol *Participació per a quan?*, Fernando Pindado, subdirector general de Participació en l'Àmbit Local de la Direcció General de Participació Ciutadana, i Anna Pruneda, presidenta del Círcol Catòlic, van inaugurar el cicle. El segon diàleg es va titular *Catalanisme amb accent metropolità* i en el seu decurs es va debatre com fer país des de l'àrea metropolitana amb una conversa entre Jordi Porta, president d'Òmnium Cultural, i Sílvia Soler, periodista i escriptora. El tercer diàleg es va centrar en l'encaix dels nousvinguts en el marc nacional i es va titular *Un país, molts països?*, amb Lluís Cabrera, president d'Els Altres Andalusos, i Ricard Vilaregut, polític i expert en programes comunitaris a Badalona. Finalment, va cloure el cicle el diàleg *La cultura és indústria?*, amb Àlex Gutiérrez, president de la Fundació Espai Català de Cultura i Comunicació (ESCACC), i Oriol Cortacans, periodista, president de la productora audiovisual Batabat.

En definitiva, un cicle que ha abordat temàtiques diverses però clau per conformar un interessant discurs de país i amb interrogants a resoldre. La singular posada en escena, en format diàleg, va propiciar la interlocució entre convidats i va fer més amè el debat.

Coneguem Òmnium Alt Penedès

Òmnium Alt Penedès és una entitat arrelada a la comarca i les seves activitats gaudeixen de bona participació. Sumar-hi noves idees, agrupar sinergies i incorporar noves forces són alguns dels principals objectius d'aquesta seu territorial actualment. El primer pas per fer-ho ha estat incorporar a la Junta Directiva quatre nois joves i actius dins la vida social de la comarca durant l'última assemblea. Hem pogut parlar amb els membres de la Junta, que ens han explicat el seu projecte per a Òmnium a l'Alt Penedès.

Juventut i experiència per a la nova etapa de la seua penedessença.

Com definiríeu breument l'evolució de la seu territorial durant els últims temps?

Ha estat una evolució positiva. S'han fet activitats de caire molt divers i la intenció és fer-ne cada cop més. Per exemple, hem realitzat presentacions de llibres, conferències i ballades de sardanes i danses tradicionals i populars al carrer. Pel que fa a la llengua també hem desenvolupat el programa del voluntariat lingüístic. Però, a més, hem estat implicats, fins i tot, en l'organització de les consultes populars sobre la independència.

Acabeu de celebrar una assemblea general a través de la qual s'han incorporat noves cares a la Junta Directiva. Com afectaran aquestes incorporacions al dia a dia de l'entitat?

Sí, hem incorporat nous membres i tots ells joves. Aquest fet es notarà sobretot amb la incorporació de les noves tecnologies als mecanismes de comunicació -tant interna com externa-, amb noves idees i energies renovades. Ara bé, tenim ben clar que les noves idees no han d'anar en detriment d'aquelles que funcio-

nen. Volem innovar sense abandonar allò que ja era exitós.

Actualment, quines són les vostres prioritats com a seu territorial d'Òmnium a l'Alt Penedès?

En tenim diverses però una de fonamental, com en moltes altres entitats, és rejuvenir-se per garantir la continuïtat i el relleu generacional. Com dèiem abans: volem modernitzar els mecanismes de comunicació per aproximar-nos a tothom, però, sobretot, al públic més jove.

«La recuperació, amb nova força, de la Flama del Canigó és una de les prioritats.»

De cara als propers mesos, quines activitats i projectes dureu a terme? En destaqueu algun en especial?

En podem avançar tres. La primera és la recuperació de la tradicional Flama del

Canigó. Aquesta festa es va anar perdent a la comarca i la volem recuperar aquest any i donar-li molta més força. La segona és la presentació del llibre *Política 2.0* del president del Parlament de Catalunya, Ernest Benach. I la tercera, tot i no ser nova, és imprescindible: consolidar i fomentar tots els projectes que han donat nom a la nostra entitat.

Quines vies de participació oferiu a un soci o simpatitzant de la comarca?

Poden participar personalment en els actes que organitzem, informant-se i opinant a través del Facebook comarcal de l'entitat o apropant-se a la seu per conèixer-nos una mica millor. En definitiva, ens pot trobar organitzant, col·laborant o donant suport a moltes activitats de la comarca.

Teniu establertes col·laboracions amb altres entitats de la comarca?

Sí. Tenim diverses línies de col·laboració amb entitats que s'ocupen de temes relacionats amb la llengua i la cultura: l'Institut d'Estudis Penedesencs, el Museu de Vilafranca (VINSEUM), el Consorci per a la Normalització Lingüística i el col·lectiu de Vilafranca Sardanista. A més, també col·laborem puntualment amb altres entitats i institucions públiques. ◊

>>> Departament de Comunicació i Premsa d'Òmnium Cultural.

Conegueu més detalls d'Òmnium Alt Penedès a www.omnium.cat/omniumtv

APUNTS

Socis: 348

President: Ricard Serra

Vicepresident: Sergi Sabaté

Membres a la Junta: 10

La veu dels socis

Ricard Rafecas Ruiz

«Em dic Ricard Rafecas Ruiz, sóc de Vilafranca del Penedès –terra de bon vi– i tinc 52 anys. Sóc casat i pare de dues filles, i a casa hi tenim una gossa en contra de la meua voluntat. Sóc periodista i dirigeixo el setmanari El 3 de vuit, que abasta informativament les comarques de l'Alt i el Baix Penedès, i actualment estem en procés de posar en marxa un canal de TDT i una emissora de ràdio locals. Els meus interessos utòpics es basen en el fet de no tenir una gossa a casa, els pragmàtics són que els negocis ens vagin bé i els fonamentals són aconseguir veure i viure en una Catalunya independent.»

Si mal no recordo em vaig fer soci d'Òmnium ja fa molt de temps, als anys setanta del segle passat, juntament amb el meu germà bessó, Jaume, els companys Ricard Serra i Albert Bastardas i les germanes Carme i Magda Salvadó. Aquestes sis persones hi vam fundar la branca penedesenca de la Delegació d'Ensenyament de Català, des d'on vam començar a donar classes de català mig clandestines a adults tant catalanoparlants com castellanoparlants. En aquells temps en què tot es feia per amor a l'art, era molt important el treball colze a colze per tal d'aportar el nostre granet de sorra al procés de normalització lingüística del país. Vam acabar fent un grup tan compacte que encara avui en dia ens trobem cada Nadal per fer un sopar.»

UNA BONA RAÓ PER FER-SE SOCI

Una que és vàlida tant ara com fa 40 anys: treballar per la llengua i la cultura catalanes fins que ja no calgui, cosa que serà quan aconseguim tenir un país normal, una nació amb estat.

Jaume Sellarès i Marcé

«Sóc nascut a Vilafranca del Penedès, on també hi visc. Tinc 69 anys i estic casat amb Maria Antònia Colomer Coral, també sòcia d'Òmnium. Tenim tres fills i cinc néts. De formació sóc economista i, tot i que estic jubilat, he treballat com a executiu d'una multinacional nord-americana. M'interessen coses com l'economia empresarial, aconseguir un estat propi per Catalunya, la cultura catalana i les tradicions locals. Tots dos ens vam fer socis d'Òmnium quan es va crear la seu de l'Alt Penedès.»

UNA BONA RAÓ PER FER-SE SOCI

Fer-se soci de l'entitat és una possibilitat més per lluitar pel país, per aconseguir els objectius d'autogovern i per defensar la cultura i els costums catalans. Tot català que combregui amb aquests objectius i estimi el país, a través d'Òmnium pot posar el seu gra de sorra per aconseguir-los.

Rosa Maria Martorell

«Sempre m'he sentit catalana per sobre de tot i m'ha preocupat la llengua, la cultura i el país, que és el meu i em fa patir. Sóc sòcia d'Òmnium a partir d'una conversa amb un soci de Vilafranca, el senyor Lluverol, que em va despertar les ganes de formar part de l'entitat. Recordo que va ser en una visita a l'exposició de pessebres que es fa cada any a la ciutat i que compta amb el suport d'Òmnium.»

Porto sempre a sobre el meu carnet per poder parlar de l'entitat a qui no la coneix, tal com van fer amb mi. Una de les alegries que he tingut darrerament és que el meu fill, sense demanar-li jo, em digués que ell també s'havia fet soci.»

UNA BONA RAÓ PER FER-SE SOCI

Per a mi és molt important pertànyer a una associació que defensa el que crec i estimo jo, em fa sentir recolzada i que no estic sola en aquests ideals que necessiten el nostre suport dia a dia.

L'agenda nacional

Els Dijous de l'Òmnium

Actualitat en clau de país. Opinió, creació i debat al voltant dels eixos Llengua, Cultura i País mitjançant taules rodones, projeccions i converses amb experts en diferents àmbits.

Dimecres Presentem...

T'obrim els sentits amb presentacions d'obres diverses: novel·la, assaig, poesia i, en algunes ocasions, productes audiovisuals.

Totes les activitats de la seu nacional tenen lloc a: Diputació, 276, principal. Barcelona.

A partir del mes d'abril, consulteu l'agenda al web www.omnium.cat o per telèfon al 93 319 80 50.

Acte de lliurament del 41è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

14 de juny de 2010 / 20 h / Palau de la Música Catalana
Entrada amb invitació per als socis d'Òmnium

Aquest any el nom del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes s'ha donat a conèixer a l'abril. El proper 14 de juny, socis, Junta Directiva i personalitats ens trobarem un cop més a l'acte de lliurament del guardó per retre homenatge al guanyador. Per assistir-hi, podeu fer la reserva d'entrades a partir de l'1 de juny per telèfon (93 319 80 50). Us recordem que cada soci podrà adquirir un màxim de dues entrades.

A + A +

Ofertes i avantatges per als socis d'Òmnium
**+ MÚSICA + CINEMA
+ TEATRE + LLIBRES**

Per tenir tota la cultura a les teves mans, consulta el fullet que trobaràs adjunt a la revista amb tots els descomptes que t'ofereix el carnet Òmnium.

La Festa de les Lletres Catalanes del Vallès Oriental

Òmnium Granollers-Vallès Oriental ha celebrat la vintena edició de la Festa de les Lletres Catalanes del Vallès Oriental. Durant l'acte, que es va realitzar a l'Hotel Ciutat, es van entregar els següents premis: Premi de Narrativa Nacional Josep Saperas, Premi de Poesia Nacional Estabanell Energia, Premi de Narrativa Juvenil Fundació Caixa de Sabadell, Premi de Poesia Juvenil Pedra de l'Encant, Premi de Periodisme Elèctrica Canet i Premi de TV Lluís Diumaró. Els assistents van poder veure la presentació del nou format del Premi Jaume Camp de Sociolingüística, que a partir d'ara comptarà amb

la col·laboració de l'Institut d'Estudis Catalans, que ja l'ha inclòs al seu bloc de premis. Els parlaments van anar a càrrec de l'alcalde de Granollers, Josep Mayoral i Antigas; el vicepresident d'Òmnium Cultural, Joan Abellà, i el president d'Òmnium Granollers-Vallès Oriental, Pere Martínez.

Al final de l'acte, que va comptar amb breus peces musicals de la mà de *Tres quarts de cinc quartet* i diferents lectures poètiques a càrrec de Gabriel Salvans, es va poder gaudir d'un refrigeri amb els guardonats, les autoritats, els patrocinadors i els socis i sòcies de l'entitat.

Una imatge dels premiats amb els representants d'Òmnium i de la ciutat.

La Garriga clou l'any amb *El Nadal que no vam tornar a casa*

Un concert titulat *El Nadal que no vam tornar a casa*, basat en el llibre que duu el mateix nom, va ser l'activitat amb què Òmnium la Garriga va acabar l'any. El concert-recital intercala nades catalanes i fragments del llibre amb testimonis d'exiliats catalans sobre el primer Nadal a l'exili. Es van poder sentir, així, textos d'Eugeni Xammar, Agustí Bartra, Xavier Benguerel i de refugiats als camps de concentració d'Argelers i de Sant Cebrià, a la Catalunya del Nord. Hi van participar Jordi Cortada, tenor; Imma Vidal, piano, i Albert Benzekry, narrador.

Actualment, la secció local de la Garriga està enllestint la programació de la 6a edició del Festival Primavera Poètica, que se celebrarà entre els dies 28 d'abril i 5 de juny. Podeu consultar l'agenda a:

<http://www.primaverapoetica.com>

Garrotxa edita el llibre dels premis literaris dels anys 2008 i 2009

Òmnium Garrotxa va convocar l'any passat els XXXVI Premis Literaris Infantils i Juvenils de la comarca. Ara, ha impulsat la publicació d'un llibre que recull els textos guanyadors de les dues passades edicions. Cada text va acompanyat d'un dibuix realitzat pels alumnes de l'Escola Municipal d'Expressió de la Garrotxa.

Ponent-Lleida commemora l'any Màrius Torres

Òmnium Lleida-Ponent ha recordat la figura de Màrius Torres. El seu germà Víctor, professors i estudiosos de l'obra han participat en actes celebrats a Lleida, Almacelles, Balaguer i les Borges Blanques. Per completar la commemoració, els socis i simpatitzants han visitat el Sanatori de Puig-dolena i el Mas Blanc, llocs on el poeta va passar els darrers anys de la seva vida. En paral·lel, s'ha presentat el VII Curs d'Història del Pensament Polític Catalanista Contemporani, amb lliçó inaugural del vicepresident d'Òmnium, Vicent Sanchis.

Altres activitats d'aquesta seu han estat el cicle «Sàhara: la resistència d'un poble» i les presentacions dels llibres *Els amazics avui, la cultura berber* i *El gran telescopi de Herschel: una nova forma de mirar el cel*, obra que ha guanyat el XXV Premi de Divulgació Científica Humbert Torres.

Màrius Serra tanca a Mataró el XV cicle «Llegir la literatura»

El cicle d'aquest any de Literatura i... pretenia explorar el terreny de la interdisciplinarietat, i és que tots els conferencians, a banda de tenir obra literària publicada, han desenvolupat també alguna altra faceta.

«Acostar-nos a la llengua amb una mirada àmplia, infantil i lúdica, mantenir-la viva jugant-hi i fruïnt-hi.» Aquest va ser el missatge que el novel·lista i ludolingüista Màrius Serra va voler transmetre al nombrós públic que va seguir la conferència *La llengua és una font de plaer*, amb la qual es va cloure la XV edició del cicle Llegir la literatura, organitzat per Òmniium Mataró-Maresme. El poeta i pintor Narcís Comadira va ser l'encarregat d'encetar el cicle de conferències de tardor amb el discurs *Literatura i pintura*, durant el qual va comen-

tar alguns dels seus poemes. Sota el títol *Gotes de matemàtica a la literatura*, el matemàtic i novel·lista Josep Pla i Carretera va tractar els punts de trobada entre aquests dos àmbits del coneixement. Amb *El nostre lloc en el cosmos, el nostre horitzó en el futur*, el físic i poeta David Jou va recitar alguns poemes inspirats per aspectes de la física com la matèria, la llum, el sol, la lent, una fórmula, un científic o un descobriment.

Difusió cultural a Sabadell

La programació d'Òmniium Sabadell del primer trimestre s'ha centrat en activitats culturals, entre les quals destaca una sortida al Teatre Nacional per veure *L'auca del senyor Esteve*, l'assistència a un con-

cert de la Polifònica de Puig-reig a l'Auditori i la presentació del llibre *Estima't doctor / Admira't mestre*, un ampli recull de la correspondència entre el músic Pau Casals i el doctor Josep Trueta.

Sant Cugat recupera el Poema de Nadal de Josep M. de Sagarra

Òmniium Sant Cugat ha apostat per donar a conèixer els poetes i les tradicions catalanes i fer reflexionar sobre els valors intrínsecs del Nadal. Així, s'ha dut a terme l'espectacle *Nadal a casa*, muntatge poètic basat en el *Poema de Nadal*, de Josep M. de Sagarra. Es va retre un homenatge a qui ha portat el Poema per les principals esglésies del país, el director teatral Esteve Polls, director de l'edició de l'any anterior, i van col·laborar-hi la Camerata Sant Cugat,

el cor infantil de Fusió i un grup de música de cambra de la mateixa escola.

Un altre altre amb força assistència ha estat la presentació del llibre *Memòries II. Temps de construir*, de Jordi Pujol, expresident de la Generalitat. Lluís Recoder, alcalde de Sant Cugat del Vallès; Josep M. Sans Travé, director de l'Arxiu Nacional de Catalunya, i Joan Franquesa, president d'Òmniium Sant Cugat, van acompanyar l'expresident durant l'acte.

A l'esquerre, presentació del llibre *Memòries II. Temps de construir*, amb Joan Franquesa, Jordi Pujol i Lluís Recoder. A la dreta, Esteve Polls adreçant-se als nens i nenes participants a *Nadal a casa*.

Òmniium creix al Solsonès

Òmniium Solsonès ha començat el 2010 amb un gran creixement social, que li ha permès passar de ser un grup local a ser una seu territorial. En l'assemblea de gener s'ha ampliat la Junta amb dues noves vocalies i s'ha definit el pla de treball per al 2010, que es basa en el creixement social, el contacte amb el món institucional i associatiu i l'increment de la presència arreu de la comarca.

En aquest sentit, s'ha celebrat la presentació d'Òmniium a la Vall de Lord amb una xerrada a Sant Llorenç de Morunys, a càrrec d'Alfons López Tena, per tal de donar suport a la plataforma La Vall de Lord Decideix.

També s'ha convocat la segona edició dels premis DRAC, els quals han augmentat la seva dotació, avalats pel notable èxit del 2009; els premis es lliuraran el 23 d'abril, amb un concert a càrrec del cantautor solsoní Roger Mas.

Òmniium Osona, pal de paller d'Osona Decideix

Fruit de la inquietud i la iniciativa a títol individual d'unes quantes persones, Osona Decideix va néixer amb la vocació de coordinar les consultes populars sobre la independència de Catalunya a la comarca. L'objectiu principal va ser dedicar tots els esforços perquè les consultes es desenvolupessin amb la màxima transparència, veracitat, fiabilitat i participació.

Amb aquesta premissa com a base, el jurista Alfons López Tena, membre de la Junta Nacional d'Òmniium Cultural, va acceptar la invitació per coordinar la xarxa comarcal Osona Decideix. Sota la seva direcció executiva es va estructurar un organigrama de funcionament per fer de paraigua de totes les comissions locals. Aquest equip comptava amb una participació activa de socis de la Junta d'Òmniium Osona i, a més, el president de la seu, Jeroni Vinyet, va ser-ne el portaveu.

L'any Amades a Vilafranca

Vilafranca del Penedès ha acollit una exposició sobre la personalitat i l'obra de l'etnòleg i folklorista Joan Amades i Gelats amb motiu de la celebració de l'Any Amades 2009, en el cinquantenari de la seva mort. L'exposició ha estat organitzada per **Òmnium Alt Penedès**, ha estat dissenyada per l'Associació Cultural Joan Amades i ha comptat amb el suport del Consell Comarcal de l'Alt Penedès i de l'Ajuntament vilafranquí.

En l'acte inaugural hi van ser presents Francesc Olivella, president adjunt del Consell Comarcal; Raimon Gusi, regidor de Cultura de l'Ajuntament; Ricard Serra, president d'Òmnium Cultural de l'Alt

Penedès; Miquel Ferret, president dels Castellans de Vilafranca, i Amadeu Carbó, de l'Associació Cultural Joan Amades.

El filòleg Víctor Pàmies, especialista en paremiologia catalana, va pronunciar una conferència sobre els refranys a través d'Amades i va resseguir la història d'aquests estudis des de les primeres publicacions dels folkloristes fins als reculls actuals i el que es troba a Internet (vegeu el seu bloc a <http://vpamies.blogspot.com>). Finalment, es va projectar el documental *Estimat Amades*, realitzat per Raül Contel.

L'Alt Penedès és una comarca molt lligada a la biografia familiar i també a la labor de recerca popular de Joan Amades.

La inauguració de l'exposició va anar acompanyada d'una explicació sobre la figura d'Amades.

Sant Feliu recupera la història de la Generalitat

Més d'un centenar de persones van assistir a la projecció del documental *Som i serem. Història de la Generalitat de Catalunya* en una sessió organitzada per **Òmnium Baix Llobregat**. Els assistents van gaudir d'aquest audiovisual, que mostra la història del país focalitzada en la seva institució principal d'autogovern i els seus presidents. Abans de la seva projecció, una petita introducció va destacar-ne el gran valor històric, tot i la seva antiguitat. Després, va tenir lloc un cinema fòrum moderat per l'historiador Josep M.

Gelabert. L'activitat va realitzar-se amb la col·laboració de CineBaix, que va cedir l'espai, i del Servei Local de Català de Sant Feliu de Llobregat.

El tíoi gegant a Santa Coloma de Farners.

La Selva homenatja Vinyoli i Espriu i reivindica el tíoi

Amb motiu dels 25 anys de la mort del poeta Joan Vinyoli, el qual havia tingut una relació especial amb Santa Coloma de Farners, la seu d'**Òmnium la Selva** va organitzar un itinerari poètic pel Parc de Sant Salvador musicat per la rapsode Núria Candela i el músic Eduard Iniesta. També el poeta Salvador Espriu va ser recordat als 25 anys de la seva mort, a través d'un acte poèticomusical.

Per altra banda, amb la intenció de difondre les tradicions catalanes davant de l'allau de costums importats durant el Nadal, aquesta seu va organitzar una festa del tíoi a la plaça Farners de Santa Coloma, on van participar més de 150 nens i nenes.

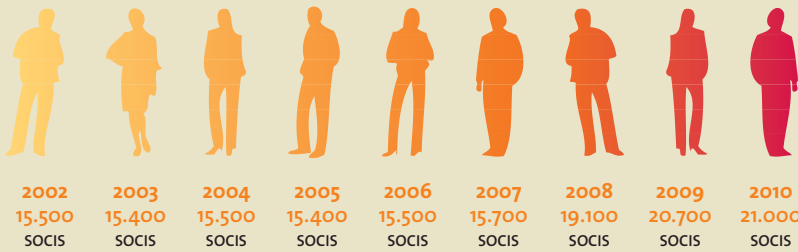
La Història de Catalunya a Berga

Òmnium Berguedà ha celebrat la 2a edició del II Cicle Sant Jordi de Conferències sobre la Història de Catalunya. La Guerra dels 30 anys i la de la separació de Catalunya, la història segons els Cavallers, Berga durant els segles XVI i XVII i Catalunya abans i després de la Guerra de Successió, són els temes que es van tractar. Els ponents van ser Jaume Farguella, Xavier Pedrals, Dolors Santandreu i Albert Rumbo. A més a més, la seu territorial del Berguedà ha realitzat una prova pilot del programa *Quedem?*, juntament amb **Òmnium Bages**, a través d'una visita guiada al Museu de la Colònia Tèxtil de Cal Vidal, al municipi de Puig-reig.

Vuit anys dedicats a la llengua, la cultura i el país

JORDI PORTA HA ESTAT PRESIDENT D'ÒMNIUM CULTURAL DES DEL 2002 FINS AL MARÇ DEL 2010. EN AQUESTS VUIT ANYS HA SITUAT L'ENTITAT COM UN REFERENT CLAR DE LA SOCIETAT CIVIL CATALANA EN LA DEFENSA I LA PROMOCIÓ DE LA LLENGUA, LA CULTURA I EL PAÍS. UN COP ACABAT EL SEU MANDAT, FEM BALANÇ DE LA FEINA FETA PER PORTA I EL SEU EQUIP.

1) CREIXEMENT SOCIAL

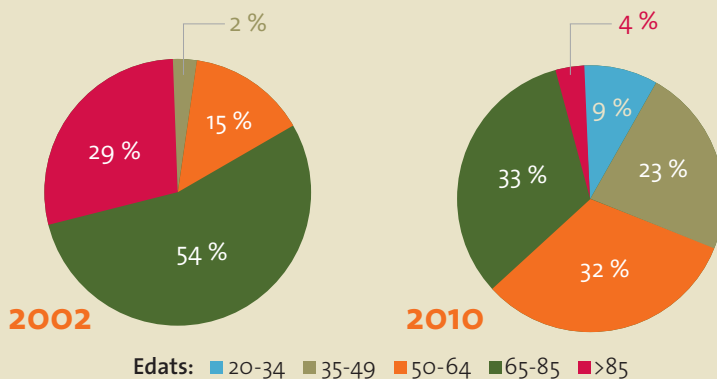

2002
15.500 socis

2010
21.000 socis

Ja som 21.000 socis!

Rejuveniment de l'entitat

3) MODERNITZACIÓ

Nova seu:

18 d'abril del 2005: inauguració oficial de la nova seu nacional amb infraestructura adequada per oferir als socis activitats diverses i als treballadors un bon ambient de treball.

Nova imatge corporativa:

El símbol és una evolució de l'anterior cap a un concepte més unitari: un segell circular de color taronja amb les quatre bandes originals al centre. S'hi afegeix el lema Llengua, cultura i país a la part inferior amb l'objectiu de referenciar, en forma de frase curta, la filosofia d'Òmnium.

Eines 2.0: Facebook i Twitter

A partir del 2007, Òmnium s'incorpora a les xarxes socials creant un grup a Facebook des d'on motiva a la participació en les seves activitats i difon el seu discurs a un nou públic. A principis del 2010, el grup d'Òmnium compta ja amb 903 membres. Al mateix temps, incorpora Twitter al ventall d'eines per donar-se a conèixer a la xarxa. Actualment té 566 seguidors i actualitzacions diàries.

Apropament als joves:

- > **1a i 2a Trobada de joves d'Òmnium** (Coma-ruga, 2008; Manresa, 2009)
- > **Nits Òmnium** (des de 2008)
- > **Concert de Sant Jordi** al vespre (des de 2009)
- > **Festa per la Llibertat** de l'11 de setembre (que s'inicia el 2000 i actualment és organitzada íntegrament per Òmnium).
- > Al 2005 i 2006, Òmnium va col·laborar en l'organització del macroconcert **Catalunya Acció Sonora**.

2) NOU MODEL ORGANITZATIU

Professionalització de l'entitat:

2003 → 13 treballadors 2010 → 50 treballadors

Creació de noves seus territorials:

2005 → Sant Cugat del Vallès 2008 → Baix Llobregat 2009 → Berguedà
2009 → Solsonès 2010 → la Selva 2010 → Rubí

22 seus territorials, Òmnium Cultural Catalunya del Nord i Òmnium Cultural de l'Alguer

Demarcacions:

Al 2008, amb l'objectiu de cohesionar i professionalitzar el territori, es creen les demarcacions territorials, òrgans de coordinació de les diferents seus en un àmbit territorial concret, nascudes a causa del creixement de l'entitat i com a via per establir sinergies i facilitar el suport professional a les respectives activitats.

Creació de nous projectes:

- > Quedem?
- > Escoles en Xarxa
- > Voluntariat per la Llengua i Grup de conversa en català
- > Premi Sambori Òmnium
- > Sant Jordi (actes a Barcelona)
- > Cicles diversos

Ara potser no li diria «pendó»

Eren els inicis de TV3: en una de les primeres escenes de la telesèrie *Dallas*, el protagonista J. R. Ewing, en el transcurs d'una forta discussió amb la seva dona, la Sue Ellen, li engaltava aquell mític epítet que va marcar una època. Avui, els traductors no gosarien posar «pendó» en boca del pèrfid petrolier.

Quan van començar les emissions de TV3, el setembre de 1983, una de les coses que van causar més sensació entre el públic de la nova cadena pública impulsada pel Govern de la Generalitat va ser una telesèrie nord-americana dedicada als embolics d'una família texana de petrolers. L'èxit de *Dallas* va ser immediat. Les peripècies dels Ewing eren tan recargolades que l'audiència no notava que aquella gent parlava en català i no en el castellà «de tota la vida». L'objectiu dels directius de Televisió de Catalunya s'havia assolit: fer un mitjà normal per a un país que havia de ser menys anormal a partir d'aquell moment. No era una empresa fàcil. Recordeu que un tal Calviño, que aleshores manava a Televisión Espanyola, havia dit que una televisió «autònoma» –ell sempre l'anomenava així– havia de ser «antropològica»: només s'havia d'ocupar de les sardanes, els calçots, les havaneres, les rondalles i la cuina de l'àvia. La resta de realitats –des de la ciència a la política internacional, passant per les pel·lícules de lladres i serenos o els *shows* amb ballarines amb poca roba– eren cosa de les cadenes «nacionals», com la que funcionava en règim de monopoli en mans del govern central. Sortosament, Jordi Pujol i els que van muntar TV3 sabien que calia fer tot el contrari d'allò que recomanava aquell personatge, jacobí de raça i militant del PSOE, per cert.

En una de les primeres escenes de *Dallas*, J. R. Ewing –que era el protagonista i malvat oficial– mantenia una forta discussió amb la seva dona, la Sue Ellen. La cosa anava forta i J. R., molt emprenyat, li engaltava el següent epítet: «Ets un pendó!» Allò va ser mític. No sé què hi deia a la versió original en anglès, però aquell «pendó», tan nostrat i escaient, va marcar tota una època. Per a la gent que havia mamat el català d'abans de la guerra –com els meus pares–, aquell «pendó» era un retrobament amb la llengua més genuïna. Per als joves, com jo mateix en aquell moment, «pendó» era un mot que feia gràcia i adquiria un prestigi nou, perquè sortia per la tele. Per sempre més, la Sue Ellen, una noia tan maca com ximpleta, va

ser el pendó nacional de la generació que va créixer amb TV3. El gran impacte d'aquell programa va fer que «pendó» fos un mot de moda. La cara dels nostres avis era una barreja d'astorament i satisfacció.

Fa poc, parlava amb un amic de tota aquesta petita història televisiva, que forma part de la nostra educació sentimental i, també, d'una certa pedagogia que ha contribuït a fer-nos conscients de la nostra identitat. El meu amic sostenia que els traductors de torn, avui, no gosarien posar el mot «pendó» en boca del pèrfid J. R. perquè, en l'improbable cas que el tinguessin present, el trobarien massa antic, arnat, obsolet, incompreensible. És una hipòtesi molt plausible. Quin catalanoparlant, de menys de 50 anys, fa servir «pendó» en la seva conversa quotidiana? A Barcelona, pocs. A comarques, segur que uns quants més, però això no arriba a les emissores de ràdio ni a les de televisió. El traductor de 1983 tenia un bagatge de llengua viva que avui, malauradament, costa més de trobar. D'altra banda, amb el pas dels anys, guionistes i adaptadors de TV3 han anat confegint una llengua cada vegada més anorèctica i resseca. I no em refereixo al registre estàndard dels informatius, com és propi en qualsevol mitjà de masses. Parlo de la llengua que trobem als espais de ficció i entreteniment, cada cop més pobra i grisa, excepte algunes excepcions.

En comptes de ser un pendó, ara la Sue Ellen seria, potser, «una guarra», fent del barbarisme un col·loquialisme simpàtic, en sintonia amb la mena de català que parlen molts joves (i no tant joves) dins i fora de Barcelona. Del celebrat pendó a la hipotètica «guarra» (no pas bacona, bagassa, puta, barjaula o meuca) han passat quasi vint-i-set anys. Més d'un quart de segle. La temptació de posar-nos dramàtics, fins i tot apocalíptics, és molt alta. No ho farem. Al costat d'aquest fenomen d'aprimament lingüístic evident, trobem petits miracles. El més brillant dels últims temps són les cançons del grup Manel, escrites tot hibridant de forma molt original la llengua dels avis, la dels pares i la dels néts, des del barri barceloní de Gràcia i sense rebentar els pronoms febles. Modernitat i tradició ben relligades.

No recordo que hi surti cap pendó en les suggerents lletres dels Manel, però s'ha de dir que aquests quatre joves han aconseguit que una frase que deia la meva mare –«ens ha costat déu i ajuda»– sigui ara la consigna més *cool* entre els catalanoparlants més inquiets i creatius per sota dels trenta. Celebrem-ho. ◊

«Ara, la Sue Ellen seria, potser, una guarra, en sintonia amb el català que parlen molts joves»

el PUNT DE LLIBRE D'ÒMNIUM

et convida a llegir

Retalla el punt de llibre i bescanvia'l a la teva llibreria

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

et convida a llegir

Retalla aquest punt de llibre i presenta'l a qualsevol llibreria de Catalunya. Podràs obtenir 1 € de regal per cada llibre per la compra de qualsevol dels quatre títols que hi figuren. Promoció vàlida del 26 d'abril al 26 de maig de 2010.

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

La pastoral catalana
Julià de Jòdar

El cel i la terra segons
Baltasar Porcel

La descripció del món
Marco Polo

El 23-F a Catalunya
Andreu Farràs
Pere Cullerell

Aquest punt de llibre et permetrà gaudir d'un val d'1 € per cada un d'aquests quatre llibres. Promoció vàlida del 26 d'abril al 26 de maig de 2010 per canviar-lo a qualsevol llibreria de Catalunya. Fins que se n'exhaureixin les existències.

No et perdís aquesta oportunitat de gaudir amb el Punt de Llibre d'ÒMNIUM CULTURAL de la millor literatura al millor preu!

Generalitat de Catalunya
www.gencat.cat

Menu: català castellà gúgú català castellà anglès

Llengua catalana

Serveis

- Traductor automàtic
- Plats a la carta
- Voluntariat per la llengua
- Traducció i interpretació jurades
- Empreses i professionals de la llengua
- Cors d'Instituts de foment de la llengua
- Certificats de català
- Parla.cat
- Optimat, Consultes lingüístiques
- Atenció de consultes

Temes

- Encomana el català
- Aprendre català
- Academiament lingüístic
- Treballar en català

Encomana el català. Participa-hi!

Comparteix la campanya amb les teves amistats.

Encomana el català. És fàcil!

Eines i recursos per facilitar l'ús de la llengua catalana.

Parla.cat

Espai virtual d'aprenentatge que posa a l'abast de tothom materials didàctics per aprendre la llengua catalana.

Itineraris d'aprenentatge, Llengua catalana

Materials per als nivells intermedi i avançat que permeten aprendre de manera autònoma.

Actualitat

El Consorci per a la Normalització Lingüística realitzarà 76 cursos de nivell D a tot Catalunya (04.10.2009)

El Col·legi d'Advocats dels Pirineus Orientals rep el Premi Agustí Juandó i Rayo

Destaquem

- Traductor gencat
- flaxos
- Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008
- Cinema en català
- publicacions en línia
- Canal de llengua

www.gencat.cat/llengcat

Portal amb àmplia informació sobre el català i els recursos que en faciliten l'ús

ENCOMANA EL CATALÀ!

per la llengua

Generalitat de Catalunya

som-ki